

EuroPsy
European Certificate in Psychology

EuroPsy – the European Certificate in Psychology

July 2019

EuroPsy - Европейски Сертификат по Психология

Юли 2019

EuroPsy

Европейски Сертификат по Психология

EFPA Регламент за EuroPsy и

Приложения

www.europsy.eu

Юли 2019

Съдържание

1. Встъпление	5
2. Регламенти на EFPA правила относно EuroPsy	10
Секция А – EuroPsy, Европейската сертификат по психология	10
Секция В –Присъждащи органи	13
Секция С – Процедура за получаване на Европейски сертификат	18
Секция D – Процедури за обжалване	19
Секция Е – Други правила	20
3. Регистър на EuroPsy психолозите	23
Допълнение I. Изисквания към Специализирания Сертификат за Психотерапия	24
Допълнение II: Изисквания за Специализиран Сертификат по Трудова&Организационна Психология	27
Приложение I. Понятия – дефиниции	30
Приложение II. Рамка и минимални стандарти за обучението и подготовката на психолозите	33
Описание на съдържанието на учебната програма	34
Минимални изисквания на програмата за обучение и подготовка	40
Приложение III. Компетенции и профилиране на компетентенциите	43
Компетенциите на психолозите	43
Процедури за EuroPsy профилиране	48
Приложение IV. EuroPsy сертификат и формуляр за кандидатстване	50
Приложение V. Супервизирана практика	54
Приложение VI. Продължаващо професионално развитие	61
Приложение VII. История на EuroPsy	64
Приложение VIII. Свързани публикации	70

1. Встъпление

Контекст

През последните няколко десетилетия в Европа са налице значителни промени в съдържанието и в начина на предлагане на психологични услуги. Първоначално психолозите се обучават и прилагат знанието си в рамките на съответните национални граници, характеризиращи се с различни традиции в образованието, форми на работа, ангажираност на управлението и езици. Обучението по психология има своите корени във философията и медицината и се развива под влияние на разнообразни политически, и икономически условия, като в различните страни има различни форми. В някои случаи акцентът се поставя върху неизменна и продължителна подготовка, обезпечена от държавата и регулирана от закона, а в други – върху диференциация и конкуренция с други професии, основана на пазарен принцип. Този период се отличава със значително повишаване на качеството на образованието и на професионалните услуги, и нарастване на периметъра на законовите изисквания към психолозите в Европа.

С ръста на икономиката и създаването на общ вътрешен пазар в Европейския съюз се стимулира и мобилността на специалистите и предоставянето на услуги отвъд националните граници. Предприети са важни стъпки по отношение на мобилността в сферата на образованието, особено на академично равнище. Като резултат от Болонската декларация от 1999 г., цялата система на университетското образование в Европа се преразглежда. Допълнителни подобрения в тази посока са заложили и в текущия дневен ред на Европейската комисия. Европейската комисия е предложила цялостно преразглеждане на системата за признаване на професионални квалификации. Понастоящем системата се ревизира от Европейския парламент и от Европейския съвет, с цел да се подпомогне свободното движение на специалисти в Европа. Тези тенденции ясно се отнасят за психолозите и техните клиенти. Подобно на други специалисти, психолозите трябва да имат възможност да получат образованието си и да практикуват навсякъде в рамките на Европейския съюз. Клиентите, били те отделни граждани и институции, трябва да могат да получат обслужване от компетентен психолог в съответствие с интересите и правата си навсякъде в рамките на Европейския съюз.

Единството, прозрачността и гъвкавостта трябва да бъдат основните цели в стремежа за изграждане на образователни и професионални системи, надхвърлящи националните граници. Тези цели не са лесно постижими, имайки предвид разнообразието в системите и практиките, създавани с течение на времето. За сравняване и установяване на еквивалентност на професионалната и образователна квалификация трябва да бъдат

намерени общи рамки, и общи стандарти, които да гарантират равнището на компетентност и професионална квалификация в Европейския съюз. Това поставя на голямо предизвикателство съществуващите системи и практики, които следва да бъдат променени, и интересите, заложиени в тях – преодолени. Подобни действия са особено наложителни за професионални общности, за да се избегне прекомерната защита на националните интереси и за да се определи обща визия за бъдещето на професията, включваща развитието, образованието и подготовката на нейните представители.

Развитие в професията психолог

През последните десетилетия в психологията са направени много усилия за установяване на рамки и стандарти. През 1990 г. Европейската федерация на професионалните психологични асоциации приема набор от Оптимални стандарти за професията психология (EFPPA, 1990), в които са заложиени изисквания за академичното образование и за професионалната подготовка на психолозите. На основата на отпуснатата от Европейската комисия субсидия Сорепникус, Европейската мрежа на организационните и трудови психолози (ENOP) разработва рамкови учебни планове и минимални стандарти за трудова и организационна психология (Roe et al., 1994; ENOP, 1998). Работна група от европейски психолози следва подобен подход за определяне на рамки за обучение и подготовка на психолози в контекста на програмата “Леонардо да Винчи” (Lunt, 2000; Lunt et al., 2001a; Lunt, 2002). Изготвеният документ, озаглавен “EuroPsyT, Рамка за обучението и подготовката на психолози в Европа” е широко дискутиран в цялата европейска общност и е приет от Европейската федерация на психологичните асоциации през 2001 г. Тази рамка поставя основите на планиран проект за двустепенно система, който ще включва Европейския сертификат по психология EuroPsy като базисен стандарт за независима практика по психология и редица усъвършенствани или специализирани сертификати по психология, които се основават на това. Рамката е същностно заимствана от работата на Британското психологично дружество (BPS) за създаване на собствени професионални стандарти за психолозите – Проектостандарти за умения в приложната психология. Основният принос на тази работа е в разработването на компетенции, които могат да бъдат оценени като резултати от обучението и подготовката, а не само въз основа на академичната програма.

Европейската комисия също приветства компетентностния подход, който акцентира върху прозрачността и позволява оценяване на компетентността в различни контексти. Това може да бъде видяно в т.нар. “Tuning” (Настройващ) проект, част от осъществяването на Болонската декларация, с който се цели разработването на набор от общи и специфични

компетенции, водещи до резултати в знанията. Проектът “Tuning” стартира през 2000 г. като проект за свързване на политическите цели на процеса от Болоня и инициативите на Лисабонската конвенция за признаване. Неговата първа фаза покрива редица други области, но не и психология; на втората фаза психологията е разработена от малка група, която беше също въввлечена в разработването на EuroPsy (Lunt et al 2011). В настоящия момент на национално равнище еквивалентността на академичната квалификация се оценява от National Academic Recognition Information Centres (NARIC), а на европейско от European Network of Information Centres (ENIC). Очаква се, че комбинацията от спецификите на учебните програми и спецификите на компетенциите на професионалистите психолози, както са представени в EuroPsy, ще позволи по-прозрачна оценка на еквивалентността и по-високо качество на професионалните услуги за клиентите.

Цел на EuroPsy

Настоящият документ представлява стъпка напред в подпомагането на мобилността на психолозите и достъпа на клиенти от цяла Европа до висококачествени психологични услуги. Изграждането на образователни рамки и минимални стандарти, приети през 2001 г. и така наречената рамка за европейска диплома, договорена през 2005 г., представлява еталон или набор от европейски стандарти за психология, които ще послужат като основа за оценка на академичното образование и професионалното обучение на психолози в различните страни на ЕС и други страни в рамките на EFPA. Настоящият документ е фокусиран към базовата Европейска диплома по психология (EuroPsy), докато утвърждаването на дипломите за по-висока квалификация ще бъде разработвано в бъдеще. Този документ (Регламентите на EFPA за EuroPsy и Приложенията за EuroPsy) представя Регламентите на EFPA относно EuroPsy и приложенията към Европейския Сертификат по Психология (EuroPsy).

EuroPsy е разработена под егидата на EFPA, която също така наблюдава разработването на сертификати за специалисти в по-специализирани области на психологическата практика. EuroPsy (Европейският сертификат по психология) предоставя стандарта, необходим за независима практика на базисно ниво. Сертификатите за специалисти (в повече специализирани области като психотерапия, трудова и организационна психология, образователна психология и т.н.) се разработват, за да демонстрират постигането на специализирано или напреднало ниво на компетентност и опит в определени области на практика.

В процеса на създаване на това предложението е отделено значително внимание на разнообразието от съществуващите в Европа образователни, професионални и регулаторни условия. Отчетено е, че образователните програми се различават както по обем, така и по

наличието или отсъствието на диференциация, или специализация. С цел създаването на система, която адекватно да пасва на различните форми на обучение и подготовка, се прави разграничение между регулаторните механизми за самостоятелна и несамостоятелна практика, между различните области на практика, в които работят психолозите, между навлизането в професията и по-късната специализация. Целта на базисния EuroPsy е да определи стандарт относно самостоятелна/несамостоятелна практика, в една или повече области на дейност на психолозите, по отношение на навлизането в професията. Този стандарт определя минималните изисквания, които вероятно ще бъдат надхвърлени от отделните психолози. Базисният EuroPsy не представлява лиценз за практикуване и не е предназначен да замести или замени националните разпоредби на EFPA за лицензиране относно EuroPsy. Доколкото стандартът, заложен в основния EuroPsy, се счита за значим в различни национални условия, се надяваме, че ще бъде взет предвид при бъдещи промени в лицензионните разпоредби на EFPA относно EuroPsy, които могат да бъдат разработени.

Цел на специализираните сертификати

Целта на всички бъдещи специализирани сертификати за (сертификати за специализирана експертиза) е да се определят изискванията за независима практика в конкретна среда в точка, която очевидно е извън навлизането в професията, например да се определят статус на консултант или специалист. В момента са разработени специализирани сертификати в областите (i) психотерапия и (ii) трудова и организационна психология. Вероятно ще бъдат разработени допълнителни сертификати за специалисти, които ще се основават на основния стандарт EuroPsy. В някои страни се изискват специалисти или по-високо квалифицирани кадри, преди психолозите да могат да предприемат определени аспекти на професионалната работа. Това може да означава, че развитието на по-високо квалифицирани кадри може в бъдеще да доведе до ограничения в настройките, нивата и задачите, в които притежателите на базисния EuroPsy могат да се считат за компетентни да практикуват самостоятелно. Това ще бъде определено в страната на практика в съответствие с регламентите на EFPA относно управленската практика на EuroPsy в тази страна.

Ръководни принципи

Редица ръководни принципи са в основата на разработването на Европейския сертификат по психология EuroPsy, в който е вграден европейският стандарт. Тези принципи целят да:

- 1) допринасят за наличието на адекватни психологични услуги в Европа. Всеки гражданин и всяка институция трябва да има възможност за получаване на

- психологични услуги от компетентен и квалифициран специалист, и системата трябва да улеснява постигането на тази цел;
- 2) предпазват потребителите и гражданите на Европа чрез осигуряване на качество и да защитават обществото от лица, които не са квалифицирани да предлагат съответните услуги;
  - 3) допринасят към механизмите за насърчаване на мобилността на психолозите, като им позволяват да практикуват навсякъде в Европа, при условие че имат подходяща квалификация;
  - 4) гарантират, че EuroPsy се присъжда на основата на:
    - i. Демонстриране на завършена академична програма по психология с достатъчен обхват.
    - ii. Демонстриране компетентност при изпълнението на професионални роли по време на практиката под супервизия.
    - iii. Утвърждаване на европейските (както и националните) етични стандарти за психолозите.
  - 5) гарантират, че системата EuroPsy е справедлива и се избягват пристрастия или дискриминация към психолозите въз основа на национални или други различия в образованието или в професионалния опит. Гарантира се, че за най-важен принцип се признава високото качество на услугите. Това предполага, че EuroPsy няма да поставя специфични изисквания относно структурата или формата на академичното образование или към естеството и организацията на стажа за професионална практика;
  - 6) гарантира квалификацията за психологична практика при навлизане в професията, както и по-нататък;
  - 7) потвърждават ангажимент за активно поддържане на компетентността; поради тази причина EuroPsy се присъжда за ограничен период от време и се подновява отново за ограничен период от време въз основа на доказателства за продължаваща професионална практика и професионално развитие;
  - 8) зачита националните регулации за психолозите, които вече са в сила.

2. Регламенти на EFPA относно EuroPsy, Европейски сертификат по психология

Европейският сертификат по психология EuroPsy (оттук нататък EuroPsy) е предназначен да осигури стандарт за академично образование и професионално обучение, който информира клиентите, работодателите и колегите, че психологът може да се счита за придобил необходимите компетенции за предоставяне на психологически услуги.

EuroPsy има за цел да установи общ стандарт за компетентност във всички страни, в които се издава. Той предвижда свободно движение на психолози в страните от Европейския съюз и в други страни, които са приели стандарта, и има за цел да подкрепи механизми за улесняване на това.

EuroPsy може да се присъди на индивидуални психолози, които отговарят на условията, посочени в тези Правила на EFPA относно EuroPsy.

Лице, което притежава EuroPsy, ще бъде наричано „Регистриран EuroPsy психолог“.

Секция А – EuroPsy, Европейски сертификат по психология

Член 1

Европейската диплома по психология включва набор от стандарти за обучение и подготовка на професионалисти психолози, както е описано в Приложения II и III.

Член 2

Индивидуалните психолози имат право да бъдат вписани в Европейския регистър на психолозите EuroPsy (оттук нататък регистърът) и да притежават EuroPsy, ако:

- 1) са успешно завършили програма по психология, акредитирана на национално равнище, в университет или друга равностойна институция, която по силата на закона има право да присъжда званието или квалификацията “психолог”. Предлаганата програма има продължителност равностойна на поне пет години редовно обучение (300 ECTS кредити) и съответства на рамката, описана в Приложение II,
- 2) могат да приведат доказателства за практика под супервизия като стажант психолог в продължение на не по-малко от една година пълно работно време (или неин еквивалент) и за достатъчно добро изпълнение на тази работа, оценена от техния супервайзър (вж. Приложения I и IV), и
- 3) подписали са декларация пред съответната Национална присъждаща комисия, че са се запознали с принципите на професионално поведение, изложени в Метакодекса за професионална етика на Европейската федерация на психологичните асоциации и ще

извършват професионалната си дейност в съответствие с Етичния кодекс на националната асоциация по психология (на страната, в която работят).

Член 3

След положителна оценка на доказателствата, упоменати в Член 2, специалистът може да бъде включен в Регистъра и да му се присъди EuroPsy сертификат.

Член 4

EuroPsy е валидна за срок от 7 години, освен ако не е ревалидизирана.

Член 5

EuroPsy може да бъде подновена на всички психолози, които докажат, че изпълняват следните изисквания:

- 1) са в състояние да представят доказателства за поддържане на професионална си компетентност под формата на определен брой часове практика като психолог и продължаващо образование и професионално развитие, както е посочено в Приложение VI;
- 2) са представили писмен ангажимента до своята Национална присъждаща комисия, че се присъединяват към принципите на професионално поведение, изложени в Метакодекса за професионална етика на EFPA и ще извършват професионални дейности в съответствие с Етичния кодекс на националната асоциация по психология в страна на практика.

Член 6

Сертификатът EuroPsy ще бъде подобен по смисъл и външен вид на модела, представен в този документ (Приложение IV).

Член 7

Детайлите, изисквани във формуляра за кандидатстване за EuroPsy, са: информация за университетското образование, за практиката под супервизия, включително професионалните компетенции, роли и контексти, в които са работили регистрираните психолози на EuroPsy, за да се квалифицират, и техния трудов опит.

Член 8

Информацията, която трябва да бъде включена в Европейския регистър, ще бъде: името и служебния или домашния адрес на регистранта, университетското образование, страната на практика, областта на практика и мястото и датата на упълномощаване от Националната присъждаща комисия.

Член 9

Психологът, който е включен в Регистъра се приема за компетентен да практикува професията си в една или две професионални сфери, упоменати в Регистрационните Детайли, доколкото в съответната страна не са налице ограничения от националните закони. Това се отнася за всички страни от Европейския съюз, както и за други страни, които са приели EuroPsy и настоящите правила.

Член 10

Психологът, който е включен в Регистъра се приема за компетентен да извършва самостоятелна практика (виж Приложение I) като психолог в която и да е професионална сфера, във всички страни от Европейския съюз, както и в други страни, които са приели EuroPsy и тези регламенти на EFPA относно EuroPsy.

Член 11

Вписването на психолога ще бъде:

- a) заличено от регистъра в следните случаи: (i) при изтичане на EuroPsy (виж. Член 4); (ii) по искане на притежателя; (iii) когато съд или национален комитет е наложил присъда или мярка срещу притежателя, която му/й забранява да упражнява професията психолог, като например премахване от национален регистър или отнемане на национален лиценз;
- b) вписването на психолог в регистъра ще бъде отбелязано като „временно прекратено“, когато съдът или националната комисия издаде постановление или мярка, която временно прекратява правото на притежателя да упражнява професията психолог. Забележката „временно прекратено“ ще бъде премахната, когато запорът в съответната държава приключи.

Секция В – Присъждащи органи

Член 12

По смисъла на настоящите правила отговорността за присъждане на EuroPsy и вписването на специалиста в Регистъра е на Европейската Присъждаща Комисия. Тази комисия делегира правомощията за присъждане на EuroPsy в съответствие с Регламентите на Националните Присъждащи Комисии в страни, в които Асоциацията-членка на EFPA е приела EuroPsy и тези Регламенти.

Член 13

Европейската Присъждаща Комисия се състои от председател и дванадесет членове. Всеки от тях трябва да е от различна страна в рамките на EFPA, да представлява основна област на психологическа практика и да осигурява баланс между работещите като практики и тези, които работят в университети и участват в обучението на психолози.

Член 14

Европейската Присъждаща Комисия отговаря за надзора на EuroPsy и неговите правила и за гарантиране, че регистрацията и присъждането на EuroPsy се извършват в съответствие с тези правила.

Неговите задачи включват следното:

- a) да получава и оценява заявления от асоциации-членки за създаване на Национални Присъждащи Комисии;
- b) да делегира правомощията за присъждане на EuroPsy на Национални Присъждащи Комисии;
- c) да предоставя насоки за Национални Присъждащи Комисии;
- d) да гарантира, че националните органи тълкуват европейските стандарти по подобен начин и да координират работата на Национални Присъждащи Комисии;
- e) да наблюдава правилното прилагане на тези регламенти на EFPA относно EuroPsy от всяка Национална Присъждаща Комисия;
- f) да предприеме стъпки за прекратяване на дейността на Национална Присъждаща Комисия, ако има доказателства за лошо управление или злоупотреба с тези регламенти на EFPA относно EuroPsy;
- g) да разглежда жалби срещу решения на Национални Присъждащи Комисии;
- h) да изготвя доклад на всеки две години за Изпълнителния съвет и Общото събрание на EFPA;

- i) да поддържа връзка и да организира годишна среща с председателите на Националните Присъждащи Комисии;
- j) работа с националните асоциации за коригиране на причините за временното лишаване от права на Националните Присъждащи Комисии;
- k) да наблюдава поддържането на Европейския Регистър;
- l) да действа като консултативен орган към Европейската комисия по въпроси, свързани с признаването на квалификациите на психолозите в Европа.

Член 15

- a) Присъждането на EuroPsy в рамките на дадена страна ще се извършва от Национална Присъждаща Комисия, назначен от националната асоциация-член на EFPA. Националната Присъждаща Комисия ще получи делегираните правомощия да присъжда EuroPsy от Европейската Присъждаща Комисия. В страни с друга (други) представителна(и) асоциация(и) на психолози от асоциацията-членка се изисква да търси сътрудничество с тази(тези) асоциация(и) при създаването на Национална Присъждаща Комисия.
- b) Присъждането на Специализиран EuroPsy сертификат ще се извършва от Специализирана Национална Присъждаща Комисия, която се назначава от Национална асоциация член на EFPA. Специализираната Национална Присъждаща Комисия ще получи делегираните правомощия да присъжда EuroPsy от Специализираната Европейска Присъждаща Комисия.

Член 16

- a) Националната Присъждаща Комисия се състои от председател и между четири и осем други членове. Членовете на Националната Присъждаща Комисия ще представляват основните области на практика на психологията в тази страна и ще осигуряват баланс между работещите като практики и тези, които работят в университети и участват в обучението на психолози.
- b) Националната Присъждаща Комисия трябва да бъде представител на най-широката общност от психолози в съответната страна.
- c) Членовете на Националната Присъждаща Комисия се назначават от Националната асоциация на психолозите (Приложение I) за срок до четири години, с възможност за два пъти подновяване.
- d) Условието за назначаване са определени по такъв начин, че на всеки четири години (да могат) да се назначават 2 нови членове.

- е) Промените в състава на Националната Присъждаща Комисия изискват писмено одобрение от Европейската Присъждаща Комисия, за да се запази делегираните правомощия (вижте член 15) за издаване на сертификати EuroPsy

Член 17

Отговорностите на Националната Присъждаща Комисия са следните:

- а) да представи всички свои процедури за одобрение на Европейската Присъждаща Комисия;
- б) да определи начина, по който кандидатът трябва да представи доказателства за професионалните си компетенции;
- в) да изготви и публикува списък на утвърдените към момента учебни програми за академично образование по психология, включително нивото на степента;
- г) да съветва висшите учебни заведения относно условията за одобрение;
- д) да издава насоки за оценка на компетенциите от Супервайзърите;
- е) да подготви формуляр за професионална етика, който да бъде подписан от кандидатите;
- ж) да определяне на таксата за административни разходи, заплащани от кандидатите;
- з) да посочи лице за контакт, което да има право на достъп до Регистъра
- и) да взема решение за всяка отделна кандидатура за EuroPsy, като или информира кандидата за причините, поради които заявлението е неуспешно, или да присъди EuroPsy;
- й) да издава сертификат EuroPsy на индивидуални психолози;
- к) да води отчет на психолозите, с присъден EuroPsy;
- л) да съхранява архив на всички материали за кандидатстване за срок от 15 години;
- м) да представя годишен доклад за дейността пред Европейската Присъждаща Комисия;
- н) да предоставя необходимата информация и да участва в годишната среща на председателите на Националните Присъждащи Комисии;
- о) да действа като консултативен орган на компетентните органи за признаване на професионалните квалификации на психолозите в страната.

Член 18

На Национална Присъждаща Комисия, която според мнението на Европейската Присъждаща Комисия не работи в съответствие с настоящите регламенти на EFPA относно EuroPsy, ще бъдат отнемани пълномощията, дадени ѝ от Европейската Присъждаща Комисия,

докато не бъде отстранено неспазването на регламентите на EFPA относно EuroPsy. Сертификат EuroPsy не може да бъде издаден от Национална Присъждаща Комисия, когато делегираните ѝ правомощия са отменени.

Специализирани присъждащи комисии

Член 19

- a) Специализираната Европейска Присъждаща Комисия се състои от председател и до осем други членове. Всеки от тях трябва да бъде от различна държава в рамките на EFPA.
- b) Специализираната Европейска Присъждаща Комисия трябва да бъде представител на основната гама от практики в областта и включва поне един член, който е базиран в университет.
- c) Един член на Специализираната Присъждаща Комисия служи за връзка с Европейска Присъждаща Комисия и е член на тази комисия.
- d) Кандидатите се издигат от Асоциациите-членки. Членовете се назначават за срок до четири години, с възможност за едно подновяване, от Изпълнителния Съвет на EFPA.
- e) Условието за назначаване са определени по такъв начин, че на всеки две години да (могат да) бъдат назначавани 2 нови членове

Член 20

Специализираната Европейска Присъждаща Комисия е отговорна за надзора върху Специализирания EuroPsy в тази област и за гарантиране, че регистрацията и присъждането на Специализиран EuroPsy се извършва в съответствие с Правилника.

Член 21

- a) Специализираната Национална Присъждаща Комисия се състои от председател и между четирима и шест други членове.
- b) Трябва да има структурна връзка между Специализираната Национална Присъждаща Комисия и Национална Присъждаща Комисия в страната, така че да има известно припокриване в членството.
- c) Специализираната Национална Присъждаща Комисия е представител на най-широката общност от психолози в дадена страна в съответната област на практика и

може да включва психолози, които не са членове на националните Асоциации-Членки.

- d) Те се назначават от националните Асоциации-Членки на психолозите за срок до четири години, след като могат да бъдат обновени.
- e) Промяната в състава на Специализираната Национална Присъждаща Комисия изисква писмено одобрение от Специализираната Европейска Присъждаща Комисия, за да се запазят делегираните правомощия (вижте Член 15) за издаване на сертификати EuroPsy.

Член 22

Отговорностите на Специализиран национален присъждащ комитет включват следното:

- a) да представи всички свои процедури за одобрение на Специализираната Европейска Присъждаща Комисия;
- b) да определи начина, по който кандидатът трябва да представи доказателства за квалификация и професионални компетенции;
- c) да определи таксата за кандидатстване за административни разходи, заплащани от кандидатите;
- d) да вземе решение за всяка отделна кандидатура за Специализиран EuroPsy, като или информира кандидата за причините, поради които кандидатурата е неуспешна, или присъди Специализиран EuroPsy;
- e) да вписва в Регистъра информация за специализирания експертизъм на индивидуалните психолози и да им издава личен сертификат EuroPsy;
- f) да води отчет на психолозите, удостоени със Специализиран EuroPsy;
- g) да съхранява архив на всички материали за кандидатстване за период от 15 години;
- h) да представя годишен доклад за дейността си пред Специализираната Европейска Присъждаща Комисия;
- i) да предоставя съответната информация и да участва в годишната среща на председателите на Специализираната Европейска Присъждаща Комисия;
- j) да посочи лице за контакт, което да има право на достъп до Регистъра;
- k) да предоставя информация за Специалисти EuroPsy на психолози и други.

Секция С – Процедура за получаване на EuroPsy Сертификат

Член 23

Валидността на регистрацията на EuroPsy не може да бъде удължена чрез повторно кандидатстване за същия EuroPsy сертификат, а само чрез подновяване, както е описано в член 5.

Член 24

Заявлението трябва да бъде направено на формуляр, който е подобен по смисъл и форма на образеца, включен в този документ (Приложение IV). Заявлението трябва да предоставя информация за: университетското образование, супервизирана практика, като се посочват професионалните компетенции и областите на практика, в които е работил под супервизия, за да се квалифицира за независима практика. Кандидатът трябва да представи автентични отчети от своите Супервайзъри. Кандидатът трябва да подпише декларация, че ще извършва професионална дейност в съответствие с етичния кодекс на националната асоциация по психология в страната на практика.

Член 25

Националната Присъждаща Комисия ще установи дали кандидатът отговаря на критериите, изисквани от Член 2. Тя ще разгледа професионалните компетенции и областите на практика, в които кандидатът е работил под супервизия и/или независимо, и ще реши в коя област на практика кандидатът е квалифициран за самостоятелна практика.

Член 26

Заявлението ще бъде обработено само след като кандидатът заплати съответната такса.

Член 27

Националната Присъждаща Комисия разглежда представените доказателства и решава дали е необходима или не повече информация от кандидата. Кандидатът ще бъде информиран дали Националната Присъждаща Комисия изисква допълнителна информация в рамките на 13 седмици от получаването на първоначалното заявление и таксата.

Член 28

Когато се изисква допълнителна информация, заявителят се информира за решението на Националната Присъждаща Комисия в рамките на 13 седмици от получаването на тази допълнителна информация.

Член 29

Когато не се изисква допълнителна информация, кандидатът се информира за решението на Националната Присъждаща Комисия дали да присъди или да не присъди EuroPsy в рамките на 13 седмици от получаването на първоначалното заявление и таксата. Когато EuroPsy не бъде присъдена, кандидатът получава подробен отчет за основанията, довели до това решение.

Член 30

На датата, на която кандидатът е вписан в Европейския регистър, EuroPsy ще бъде присъден на това лице.

Член 31

За да потвърди сертификата EuroPsy след края на периода на валидност (член 4) или периода на преходни споразумения (член 38), кандидатът трябва да подаде заявление, което предоставя доказателство за текуща компетентност, до Националната Присъждаща Комисия в настояща или предстояща страна на практикуване.

Член 32

Заявлението за потвърждаване трябва да предоставя доказателство за поддържане на професионална компетентност под формата на определен брой часове практика като психолог и продължаващо образование и професионално развитие, както е посочено от Националната Присъждаща Комисия в настояща или предстояща страна на практикуване (виж Приложение VI).

Секция D – Процедури за обжалване

Член 33

Кандидат, чиято кандидатура за EuroPsy е била отхвърлена от Националната Присъждаща Комисия, може да подаде жалба срещу това решение до националната Асоциация-Членка в съответната страна, като предостави основанията за жалбата.

Член 34

Националната психологична асоциация назначава независим консултативен съвет, състоящ се от поне трима експерти, който да разгледа жалбата. Съветът разглежда жалбата и представя писмено становище в рамките на 60 дни. Становището ще бъде съобщено на кандидата и на Националната Присъждаща Комисия. Независимият консултативен съвет може да потърси мнение от Европейската Присъждаща Комисия.

Член 35

В случай, че жалбата на кандидата е отхвърлена, той може да подаде жалба в Европейската Присъждаща Комисия (Член 14, f). Такова обжалване трябва да бъде подадено на английски език и трябва да посочи основанието, на което е подадено.

Член 36

В страна, в която пълномощията на Националната Присъждаща Комисия са отнети, националната Асоциация-Членка може да обжалва тази мярка пред Изпълнителния съвет на EFPA. Изпълнителният съвет на EFPA ще потърси консултация от Европейския консултативен комитет, който се създава за случая и се свиква от председателя или заместникпредседателя на EFPA.

Секция Е – Други правила

Член 37

Правилата и приложенията за EuroPsy са установени и могат да бъдат променяни от Общото събрание на EFPA, с подкрепата на поне 2/3 от гласовете на присъстващите. Те ще влязат в сила от дата, определена от Общото събрание на EFPA към момента на тяхното постановяване.

Член 38

- a) Преходни разпоредби за базисния сертификат EuroPsy ще се прилагат за период от три години след датата на признаване на Националната Присъждаща Комисия в определена страна.
- b) Преходни разпоредби за всеки специализиран сертификат EuroPsy ще се прилагат за период от три години след датата на признаване на Специализираната Национална Присъждаща Комисия в определена държава.
- c) Преходните разпоредби за базисния сертификат ще се прилагат за допълнителен период от две години след датата на признаване на Специализираната Национална Присъждаща Комисия в определена страна. Тези договорености се прилагат изключително за кандидатите за специализирания EuroPsy сертификат, издаден от тази Специализирана Национална Присъждаща Комисия.
- d) Кандидатите, които преди датата, посочена в член 38 а) са били лицензирани да практикуват самостоятелно като психолози от национален лицензиращ орган,

признат от Европейската Присъждаща Комисия, и/или отговарящи на изискванията и условията на практика като психолози в своята страна на практикуване, може да заменят списъка на своята супервизирана практика като психолози със запис на тяхната трудова история, след като са били квалифицирани за самостоятелна практика като психолози. В тези случаи за присъждане на EuroPsy са необходими доказателства за поне три години или еквивалент, през последните десет години, независима практика като психолог, както и доказателства за текуща компетентност и продължаващо професионално развитие (вижте Приложение V и VI). В този случай психологът, кандидатстващ за EuroPsy съгласно тези преходни споразумения, може да разполага с още две години след крайната дата на преходните споразумения (посочени в а, б и с), за да демонстрира изпълнението на изискванията.

Член 39

Настоящите Правила могат да бъдат разширени с правила относно Специализираните Сертификати за определени области на психологията, които могат да бъдат получени само от притежателите на базисния сертификат EuroPsy. Такива правила ще бъдат установени в приложения към настоящия Регламент, които трябва да описват:

- a) Минималния обем на по-нататъшно обучение, изразен в учебни часове или, за предпочитане, в единици от Европейската система за трансфер на кредити (ECTS), и съдържанието, което трябва да се обхване.
- b) Минималния обем на супервизираната практика, изразен в години, и минималният обем на супервизията, изразен в часове, когато супервизирана практика и супервизията са дефинирани, както в Приложение I.
- c) Изискванията по отношение на продължаващото професионално развитие, както е определено в Приложение IV.
- d) Компетенциите, които трябва да се демонстрират до края на периода на супервизираната практика, за предпочитане описани по същия начин, както в Приложение III.
- e) Използваната система за развитие на компетенциите, за предпочитане проактивна и всеобхватна, за да се гарантира, че завършилите психология придобиват всички компетенции (професионални и способстващи), изисквани на специализирано ниво и включващи всички аспекти на професионалната практика, включително етиката.
- f) Начина, по който се представят доказателства за по-нататъшно обучение, практика, супервизия и компетенции.

- g) Начина, по който се оценяват доказателствата за по-нататъшно обучение, практика, надзор и компетенции.
- h) Преходните разпоредби, приложими през периода, посочен в член 38b, чието съдържание трябва да е аналогично на описаното в член 38e за базисния EuroPsy.

Член 40

Регламентите и Приложенията на EuroPsy ще се преразглеждат най-малко на всеки пет години от Координационната група на EuroPsy (ECG), състояща се от председателя на EFPA, член на Изпълнителния съвет и председателя на Европейската Присъждаща Комисия.

По съвет на ECG Изпълнителният съвет ще прави необходимите промени в Правилника. След като промените бъдат представени на вниманието на NACs (Националните Присъждащи Комисии), те ще се прилагат временно до следващото Общо събрание. За да се прилагат по-нататък, те трябва да бъдат потвърдени от Общото събрание.

3. Регистър на EuroPsy психолозите

Член 41

Европейският Регистър на EuroPsy психолозите се управлява и поддържа от EFPA и включва националните списъци на подходящо сертифициран психолози, предоставени от всяка Национална Присъждаща Комисия.

Член 42

Европейският регистър съдържа имената и данните на всички EuroPsy психолози и също така посочва в Регистъра притежателите на Специализирани Сертификати.

Член 43

Информацията, посочена в регистрационните данни на EuroPsy, ще бъде записана в Европейския Регистър, който е онлайн средство за търсене, достъпно в интернет (www.europsy.eu/).

Член 44

Вписванията в Регистъра за дадена държава се актуализират по инициатива на Национална Присъждаща Комисия, когато сертификатът EuroPsy бъде издаден, преиздаден, оттеглен или срокът му изтече. Регистърът се актуализира при издаване на Специализиран Експертен Сертификат по указание на Националната Присъждаща Комисия. Информацията в регистъра може да бъде променяна само от EFPA и ако е упълномощена от Национална Присъждаща Комисия.

Допълнение I. Изисквания към Специализирания Сертификат за Психотерапия

Както е посочено в Член 39 от Регламента EuroPsy, Специализираният EuroPsy

Сертификат ще бъде присъден само на психолози с подходящ опит, които притежават Базисен EuroPsy (или които получават Базисен EuroPsy в същото време). По подразбиране е възможно да се присъди Специализиран Сертификат само в страни, където са признати както NAC, така и S-NAC.

Това приложение описва изискванията за Специализиран EuroPsy Сертификат по психотерапия, както се изисква от член 39 от EuroPsy Регламента.

Подробна информация е налична във: „Формуляр за Кандидатстване за Психолози за кандидатстване за Специализиран Сертификат по Психотерапия“ и „Стандарти за Обучение за Психолози, Специализирани в Психотерапия“, S-EAC Psychotherapy 2013.

1. Минимален обем и съдържание на по-нататъшно обучение

- a) Най-малко 90 ECTS за допълнително обучение, от които 400 часа трябва да бъдат посветени на теория.
- b) Съдържанието варира в зависимост от учебната програма на институцията и/или траекторията на обучение на психолозите.

2. Минимален обем на супервизирана практика и супервизия

- a) Най-малко три години следдипломна (след допускане за EuroPsy Сертификат) практика, от които 500 часа са супервизирана практика.
- b) Най-малко 150 часа супервизия (средно 50 на година).

3. Изисквания за продължаващо професионално развитие

Тези изисквания се разработват.

4. Компетенции, които трябва да се демонстрират

Разработва се списък с компетенции. Изисква се осмислянето на шест принципа, т.е. Психолозите като Психотерапевти; Анамнеза и Комуникация; Психотерапевтична Практика и Разбиране; Лично и Професионално Развитие; и Етична и Компетентна Практика; и По-нататъшно Професионално Развитие.

5. Развитие на компетентността

Не се прилага специфична система за развитие на компетенциите. Развитието на компетентността се подразбира в обучение по един или повече психотерапевтични модели.

6. Доказателства, които трябва да бъдат представени

Кандидатите трябва да:

- a) подадат Формуляр за Кандидатстване, който включва лично изявление относно шестте принципа, споменати по-горе; подготовка, обучение и опит в психотерапията; договорености за супервизия; и изследвания и публикации (по избор)
- b) подадат дневник за доказване на специализацията
- c) подадат формуляри за препоръки, попълнени от двама рецензенти, ако сметете за необходимо
- d) подадат изявление от супервайзър
- e) изпратят структурирана автобиография - CV

7. Оценка на доказателствата

- a) Оценката на по-нататъшното обучение се извършва от S-NAC въз основа на акредитациите на учебната програма, учителите/супервайзърите и обучаващата институция (която за предпочитане трябва да си сътрудничи с академични или изследователски институции).
- b) Оценката на другите аспекти се извършва от S-NAC въз основа на изявлението на кандидата, формулярите на рецензентите и изявлението на супервайзъра.

8. Преходни договорености

Кандидатите, които желаят да получат Специализиран Сертификат по Психотерапия съгласно член 38, трябва или да покажат Писмо за Признание, получено в пилотен проект, признат от EFPA, или да отговарят на следните критерии:

- да бъдат вписани в национален регистър, който им позволява да работят като психолози и психотерапевти;
- да притежават Базов Сертификат EuroPsy (в контекста на Здравеопазването) или да отговарят на изискванията, които им позволяват да кандидатстват съвместно за Базисния и Специализирания Сертификат; те първо се оценяват за Базисния Сертификат и, след като бъдат потвърдени, кандидатстват за Специализирания Сертификат;
- да документират своя трудов опит и дейности за Непрекъснато Професионално Развитие, като предоставят доказателства за компетенции, придобити за период от най-малко шест години през последните 15 години независима практика като психолог и психотерапевт.

9. Допълнителни изисквания

Най-малко 100 часа лично развитие (лична терапия).

**Допълнение II: Изисквания за Специализиран Сертификат по
Трудова&Организационна Психология**

Както е посочено в член 39 от Регламента EuroPsy, Специализирания EuroPsy Сертификат ще бъде присъден само на психолози с подходящ опит, които притежават Базисен EuroPsy (или които получават Базисен EuroPsy в същото време). По подразбиране е възможно да се присъди Специализирания Сертификат само в страни, където са признати както NAC, така и S-NAC.

Това приложение описва изискванията за Специализирания EuroPsy Сертификат по Трудова&Организационна Психология, както се изисква от член 39 от Регламента EuroPsy.

Подробна информация е налична в: „Към Специализирания Сертификат: Ревизирано Предложение и Оперативни Насоки“, Временна S-EAC W&O Психология, 2013 г.

1. Минимален обем и съдържание на по-нататъшно обучение

- с) Най-малко 90 ECTS за по-нататъшно обучение (2400 часа), от които 60 (1600 часа) трябва да бъдат посветени на курсове и 30 (800 часа) на приложни изследвания, или оценка, или интервенция.
- д) Съдържанието, което трябва да бъде обхванато, е предоставено в рамка на специализирана учебна програма, т.е. моделът ENOP-EAWOP.
- е) В случай на държави или лица с ранна специализация, специализираният опит, придобит през последните две години от тяхната първоначална 5-6 годишна квалификация, може да бъде признат до максимум 30 ECTS. Това означава, че остават да бъдат придобити минимум 60 ECTS, след като са изпълнени изискванията за обучение за Базисния EuroPsy.

2. Минимален обем на супервизирана практика и супервизия

- а) Най-малко три години следдипломна практика, от които 400 часа годишно (общо 1200 часа) са супервизирана практики, обозначени като „тренирана (coached) професионална практика“.
- б) Най-малко 150 часа супервизия (средно 50 на година).

3. Изисквания за продължаващо професионално развитие

Най-малко 100 часа (4 ECTS) лично професионално развитие към момента на кандидатстване, включени в 90 ECT за продължаващо обучение (виж 1а).

4. Компетенциите, които трябва да се демонстрират

Компетенциите, които трябва да се демонстрират, са тези, определени в EuroPsy (Регламенти на EuroPsy, Приложение III). Те се прилагат за професионална работа на специализирано ниво.

5. Развитие на компетентността

Коучираната професионална практика се основава на изрична система за развитие на компетенциите. Тази система използва проактивен подход към развитието на компетенциите. Той гарантира, че завършилите психология придобиват всички компетентности (професионални и способстващи), изисквани на специализирано ниво, и включва всички съответни аспекти на професията, включително етика.

6. Доказателства, които трябва да бъдат представени

Кандидатите трябва да:

- a) подадат формуляр за кандидатстване, който включва продължаващо обучение, контролирана практика и непрекъснати дейности за личностно развитие.
- b) подадат структурирана автобиография - CV
- c) подадат дневник (или портфолио), който предоставя доказателства за компетентност по специалността
- d) участват в интервю за оценка на компетентността, за да се задълбочат или изяснят някои подробности от автобиографията, ако се счете за необходимо

7. Оценка на доказателствата

- a) Оценката на учебните компоненти се извършва от S-NAC по същия начин, както в EuroPsy, т.е. въз основа на тяхното съдържание и акредитацията на институцията, предлагаща тези компоненти (за предпочитане академични институции).
- b) Оценката на компетенциите се извършва от S-NAC въз основа на портфолиото и интервюто за оценка на компетенциите.

8. Преходно устройство

Кандидатите, които желаят да получат Специализиран Сертификат по W&O Психология съгласно Член 38, трябва да отговарят на следните критерии:

- да бъдат вписани в национален списък, който им позволява да работят като психолози;
- да притежават Базов Сертификат Europsy (с W&O контекст) или притежават предпоставките, които им позволяват да кандидатстват съвместно за Базисния и

Специализирания Сертификат; те първо се оценяват за Базисния Сертификат и след като им се потвърди, за Специализиран Сертификат,

- да документират своя трудов опит и дейности за Продължаващо Професионално Развитие, като предоставят доказателства за компетенциите, придобити за период от най-малко пет години на пълен работен ден през последните 10 години независима практика като W&O психолог; доказателствата трябва да бъдат оценени чрез структурирана автобиография - CVи, ако се изисква от S-NAC, чрез интервю за оценка на компетентността.

Приложение I. Понятия - дефиниции

В рамките на тези Регламенти на EFPA относно EuroPsy са използвани следните дефиниции на термини:

Сертификатът EuroPsy по Психология, наричан по-долу *EuroPsy*, е набор от стандарти за обучение и тренинг на психолози, който определя ниво на качество и стандарт, съгласувани между Асоциациите-Членки на EFPA.

Регистриран EuroPsy Психолог се отнася до притежателя на *EuroPsy*.

Психолог е лице, което е завършило успешно академична учебна програма по психология в университет или еквивалентна институция и е изпълнило други условия, които по закон или обичай водят до национално звание или квалификация „психолог“, при условие че учебната програма има продължителност, еквивалентна на най-малко пет години (300 ECTS) редовно обучение и отговаря на спецификацията на Приложение II.

Подробностите за Регистрация на Европейския Сертификат по Психология, наричани по-долу Регистрационни Данни, е приложение към EuroPsy, което посочва доказателствата към момента на присъждането относно образователната подготовка и областта на практика на притежателя на EuroPsy, както е посочено в Член 7.

Европейският Регистър на Психолозите, наричан оттук нататък Регистър, е регистър, който предоставя запис на всеки Регистриран *Europsy* Психолог, който съдържа информацията, посочена в Член 8.

Професионалните функции (срв. групи от компетенции) се отнасят до шестте категории професионални дейности, съставляващи психологическите услуги, предоставяни в рамките на една област на практика, както е посочено в Приложение III, т.е. уточняване на целта, преценка, развитие, интервенция, оценка и комуникация.

Областта на практика се отнася до определена категория работни условия, в които психологическите услуги се предоставят „лице в лице“ спрямо определена категория клиенти. Областите на практика трябва да се разбират в широк смисъл и за настоящия Сертификат се дефинират като едно от следните: (i) Клинична&Здравна, (ii) Образование, (iii)

Трудова&Организационна, (iv) Друго. Всяко от областите включва широк спектър от дейности. Четвъртата категория (Други) се отнася до всички други области, които не попадат в трите споменати и тази област на практика трябва да бъде посочена в *EuroPsy* Сертификата (например съдебна психология, психология на трафика, консултативна психология, психо-социални интервенции). Тази област трябва да бъде област, която има широка практика, призната е в съответната страна и има признато образование и подготовка на базисно ниво. Тя трябва да бъде одобрена от Европейската Присъждаща Комисия.

Научните знания се отнасят до знанията, натрупани в научната литература на дисциплината психология и споделени в общността на изследователи и обучители по психология.

Професионалната компетентност се отнася до способността да се изпълнява адекватно професионална роля, както е определено в Приложение III.

Независимата практика като психолог се отнася до изпълнението на професионални роли спрямо клиенти „лице в лице”, без изискване за пряка супервизия от други психолози.

Зависимата практика като психолог се отнася до изпълнението на професионални роли спрямо клиенти „лице в лице” под отговорността и властта на друг психолог, който е квалифициран за независимо практикуване в конкретната област на практика (Член 9).

Супервизираната практика се отнася до изпълнението на професионални роли спрямо клиенти „лице в лице” от обучаващ се психолог с пряка супервизия от квалифициран психолог, както е посочено в Приложение V, или като част от университетската учебна програма, или извън университета.

Обучаващ се Практикуващ Психолог е лице, което под отговорността на квалифициран супервайзър, както е описано в Приложение V, е в процес на провеждане на своята или неговата супервизирана практика.

Супервайзърът е квалифициран психолог, който през последните три години има най-малко две години работа на пълен работен ден или еквивалентен опит като независим практикуващ (признат за квалифициран от националния акредитиращ орган) в областта на

практиката и който носи отговорност за придобиване и оценяване на професионалната компетентност от *Обучаващ се Практикуващ Психолог* в тази област на практика.

Националната Асоциация на Психолозите в дадена държава е Асоциацията-Членка или федерацията на асоциациите, която има членство в Европейската федерация на психологическите асоциации (EFPA). Трябва да се положат усилия, за да се гарантира, че Националната Присъждаща Комисия е представител на най-широката общност от психолози в съответната страна.

Държавата на пребиваване е държавата, в която психологът или Регистрираният *Europsy* Психолог е регистриран като жител.

Държава на практика е държава, в която психологът или регистрираният психолог на EuroPsy практикува или възнамерява да практикува.

Приложение II. Рамка и минимални стандарти за обучението и подготовката на психолози

Това приложение посочва образователните изисквания за получаване на EuroPsy и се основава основно на доклада: *EuroPsyT Рамка за образование и обучение на психолози в Европа*, който беше приет от Общото Събрание на EFPA през 2001 г. Само лица, които могат да докажат, че са следвали учебна програма, която отговаря на следващите по-долу изисквания и са завършили еквивалента на една година контролирана практика, което прави общо най-малко 6 години (360 ECTS), може да се квалифицират за *EuroPsy* и да влезнат в Регистъра.

Като основна рамка, изискванията са формулирани във връзка с модел на учебната програма, която прави разлика между три фази:

- 1-ва фаза Бакалавър или еквивалент;
- 2-ра фаза Магистър или еквивалент;
- 3-та фаза Супервизирана практика.

Предполага се, че 1-ва и 2-ра фаза ще бъдат част от академичната учебна програма по психология, докато 3-тата фаза може, макар и не е необходимо, да бъде включена в университетската учебна програма. Освен това се предполага, че ще има редица договорености, направени от университетите, за да отговорят на тези изисквания и че структурата от отделни или последователни фази не е от съществено значение. Например, редица университети в различни страни са разработили подходи на проблемно базирано обучение (PBL) към образованието и обучението на психолози, където интегрирани блокове от цикли теория-метод-приложение са организирани от началото на програмата. Моделът на учебната програма предполага, че студентите, завършили такива програми, са придобили еквивалентни знания, умения и компетентност, а иновативните подходи са добре дошла характеристика на професионалното формиране. Настоящото предложение е неутрално по отношение на организацията и последователността на учебната програма.

Освен това, тези изисквания биха могли да бъдат изпълнени както от национални образователни системи с недиференцирана учебна програма, така и от системи с диференцирана система, независимо дали учебната програма е такава, в която теорията и практиката са интегрирани (например интегрирано професионално образование, проблемно обучение) или отделно. Трябва да се отбележи, че Магистърската или еквивалентна степен,

придобита след 5 години обучение (300 ECTS), се счита за осигуряваща базисната квалификация, необходима за навлизане в практиката по психология и трябва да бъде последвана от супервизирана практика, преди дадено лице да се счита за компетентно като независим практикуващ. Специализираната професионална практика във всяка област на психологията обикновено изисква обучение след квалификация в области като здравна психология, клинична психология, трудова&организационна, личностна психология, психология в труда и здравето, образователна психология, детска психология, за които могат да бъдат присъдени специализирани названия.

Това приложение съдържа описание на съдържанието, което трябва да бъде обхванато от двете фази и минималните изисквания за професионалното образование на психолозите. Третата фаза е описана допълнително в Приложение V към този документ.

Описание на съдържанието на учебната програма

Първата фаза

Първата фаза обикновено е посветена на ориентацията на студентите в различните подспециалности по психология, но може да бъде отворена и към свързани дисциплини. Предлага основно образование във всички психологически специалности, както и по основните теории и техники в психологията. Тя дава основно въведение в уменията на психолозите и основа за изследвания в областта на психологията. Тя не води до каквато и да е професионална квалификация по психология и не осигурява необходимата компетентност за самостоятелна практика по психология. Въпреки че първата фаза може да бъде обхваната в 3-годишна програма, като например бакалавърска степен, тя може също да бъде предоставена през по-дълъг период и да бъде интегрирана със знанията, уменията и разбирането, необходими за професионалната практика като психолог. Учебната програма на първата фаза се основава до голяма степен на рамката, договорена през 2001 г. в *EuroPsyT: Рамка за образование и подготовка на психолози в Европа*. Процесът на този по-ранен проект демонстрира широко разпространено съгласие в европейските страни по отношение на покриването на базисното образование по психология. Тази рамка или обща схема е представена в Таблица 1 по-долу, базирана на психологически знания и схващания по отношение на индивиди, групи и общество/системи. Прави разлика между знания и умения, свързани с психологията като обяснителна наука, насочена към разбиране на поведението на хората, и като технологична наука, насочена към интервенции, които позволяват ефективна промяна в поведението на хората. И двата вида наука имат както фундаментални, така и приложни аспекти (обща теория както и приложения в диагностиката и интервенцията).

Таблица 1. Първа фаза

Тип съдържание/Цели	Индивиди	Групи	Системи/обществото
Ориентация Знания	Методи в психологията История на психологията Преглед на специалностите и областите в психологията		
Обяснителни теории Знания	Обща психология Невропсихология Психобиология Когнитивна психология Диференциална психология Социална психология Психология на развитието Психология на личността Трудова и организационна психология Клинична и здравна психология Образователна психология Психопатология		
Технологични теории Знания	Данни и теория на тестовете Теория на въпросника Теория за оценяването		
Обяснителни теории Умения	Обучение в умения за оценяване Обучение в умения за интервюиране		
Технологични теории Умения	Обучение за разработване на тестове и въпросници Обучение за групова интервенция		
Методология Знания	Въведение в методите: напр. експериментални методи. Качествени и количествени методи		
Методология Умения	Експериментална практика, Методическа и статистическа практика Обучение за събиране на данни, Качествен анализ		
Етика Знания и умения	Етични кодекси и професионална етика		
Академични умения Умения	Събиране на информация/библиотечни и библиографски умения Четене / писане на текстове Изследователска етика		
Непсихологически теории Знания	Епистемология Философия Социология Антропология		

Втора фаза

Програмата на втората фаза подготвя студента за самостоятелна професионална практика като психолог. Тази част от учебната програма може да бъде или недиференцирана и да се подготви за по-нататъшно обучение в докторантура, или за работа като „общопрактикуващ“ по психология или да бъде диференцирана и да се подготви за практика в

рамките на определена област на психология, като (i) клинична или здравна психология (ii) образователна или училищна психология, (iii) трудова&организационна психология или (iv) друга област. В първия случай студентът ще придобие допълнителни знания по теми, които вече са били разгледани по време на първата фаза, като теория на когнитивната архитектура, специфични теории за емоциите, разширена теория на личността. Това предполага подготовка или за бъдеща изследователска кариера (чрез докторска степен) или по-обща подготовка по професионална психология. Във втория случай студентът ще придобие специализирани знания по напр. теории и техники за клинична оценка, теории за образователна интервенция като модификация на поведението, теории за изпълнение на работата, теории за лидерство или статистически модели за подбор на персонала. Тъй като всички придобити знания и умения се основават на дисциплината психология, всеки тип съдържание на учебната програма е приемлив в рамките на втората фаза. Като част от втората фаза студентът, независимо дали се подготвя за изследване или кариера на професионален психолог, трябва да демонстрира способността си да придобива умения в изследователската дейност. Има широко съгласие, че професионалните психолози трябва да придобият компетентност в изследванията, както за да оценят собствената си работа и интервенции, така и за да запазят компетентността си по отношение на изследванията и друга литература.

Таблица 2 по-долу, която очертава рамката за втората фаза, представя структура, основана на компетентност по отношение на „индивида“, „групата“ и „обществото“. Това признава, че психолозите могат да работят на индивидуално, групово или обществено ниво и че тяхната подготовка трябва да включва обхващане на работата и на трите нива.

Тип съдържание/Цели	Индивиди	Групи	Системи/обществото
Ориентация <i>Знания</i>	Ориентация в областта на практиката и възможностите за специализация		
Обяснителни теории <i>Знания</i>	Курсове по обяснителни теории по обща психология и/или психобиология и/или психология на развитието, и/или психология на личността, и/или социална психология – например теории на обучението, теория на когнитивната архитектура, разширена теория на личността.		
	Курсове по обяснителни теории в трудова и организационна психология и/или образователна психология и/или клинична психология и/или психологически поддисциплини, например теории за трудовото представяне, теории за ситуирано познание, теории за лидерство, теории за личностни разстройства.		
Технологични теории <i>Знания</i>	Курсове върху технологични теории по обща психология и/или психобиология и/или психология на развитието, и/или психология на личността, и/или социална психология – например психометрична теория, теория за оценка на ЕЕГ .		

	Курсове по технологични теории на трудова и организационна психология и/или образователна психология и/или клинична психология и/или психологически поддисциплини – например теории за анализ на работата, анализ на потребностите от обучение, теории за консултиране и психотерапия.
Обяснителни теории <i>Умения</i>	Обучение в умения за прилагане на гореспоменатите обяснителни теории при оценяване в рамките на изследователски/лабораторни условия – например обучение по ЕМГ измерване, обучение по оценка на личността. Обучение в умения за прилагане на гореспоменатите обяснителни теории при оценяване в рамките на приложни / полеви условия – например обучение за анализ на грешки, оценка на разстройствата в ученето.
Технологични теории <i>Умения</i>	Обучение на умения за прилагане на гореспоменатите технологични теории при интервенции в изследователски/лабораторни условия – например обучение по конструиране на тестове, проектиране на учебен експеримент. Обучение в умения за прилагане на гореспоменатите технологични теории при интервенции в приложни / полеви условия – например обучение в проектиране на системи за оценка на ефективността, проектиране на система за обучение, разработване на терапевтичен план, психотерапия.
Методология <i>Знания</i>	Разширен изследователски дизайн Основни и разширени многовариантни статистики, включително ANOVA Множествен регресионен анализ, факторен анализ Качествено проектиране на изследвания, включително разширено интервюиране и използване на въпросник, качествен анализ на данни
Методология <i>Умения</i>	Обучение в умения по горепосочените методи и техники
Етика <i>Знания и умения</i>	Познаване на етичните принципи и тяхното прилагане Обучение на умения за прилагане на етичните принципи и етичните нормативи в професионалната практика
Академичен и общ професионални умения <i>Умения</i>	Обучение в умения за писане на доклади и статии Обучение в умения за професионално интервюиране и др.
Непсихологически теории <i>Знания</i>	Теоретични и практически курсове по теми от други дисциплини, свързани с професионалната дейност – например медицина, право, бизнес икономика
<i>Основна изследователска компетентност</i>	ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПРОЕКТ (ТЕЗА)
<i>Основна професионална компетентност</i>	СТАЖ („ПРАКТИКА”)

Стаж („практика”)

Целта на стажа (наричан "практика" в някои европейски страни) е да осигури въвеждащо професионално обучение на терен, за да даде възможност на студентите за:

- интегриране на теоретични и практически знания;
- научаване на процедури, свързани с психологическото знание;
- започване на практикуване под супервизия;
- за разсъждаване върху и обсъждат собствени и чужди дейности;
- започване на работа в среда с професионални колеги.

Това обучение обикновено се провежда през втората половина на университетската учебна програма, но може да започне по-рано и/или да продължи извън учебната програма. В последния случай следва да има съвместна отговорност от университета и/или националната професионална психологическа асоциация и/или съответните органи за акредитацията на обучението. Продължителността обикновено е най-малко 3 месеца (или 15 ECTS), в зависимост от конкретната област на интерес.

Видът на практиката по време на стажа варира и може да включва:

- наблюдение на действителни ситуации, в които се използват психологически техники;
- използване на базисни техники под супервизия;
- участие в проекти с конкретна роля;
- анализ и обсъждане на „случай“.

Мястото, където се провеждат стажовете, обикновено ще бъде публична или частна институция или „сертифицирана“ частна фирма, която:

- предоставя услуги, които съответстват на образователния опит на обучавания;
- може да гарантира, че по-голямата част от супервизията ще бъде предоставена от професионални психолози;
- е признат от националната Психологическа Асоциация и/или акредитиран университет.

Примерите за институции включват болнични или клинични условия, частна практика, училища и образователни институции, обществени услуги.

Стажът не се счита за част от контролираната практика.

Изследвания

Очаква се студентите, завършващи пълното образование и обучение, да са развили някои основни компетенции в изследователските умения и да са изпълнили малък изследователски проект. Това може да се извърши в рамките на лабораторията в университета или на място и може да използва експериментални подходи или по-натуралистични подходи като квази-експерименти, казуси, интервюта или проучвания с въпросник. Студентите ще бъдат запознати с въпроси, свързани със същността и етиката на психологическото изследване и основните методи, използвани от психолозите. Тази дейност вероятно ще отнеме еквивалент на 3-6 месеца (т.е. 15-30 ECTS).

Трета фаза (една година супервизирана практика)

Третата фаза в професионалното образование на психолозите се състои от една година супервизирана практика в определена област на професионалната психология. Тя може да се счита за професионално обучение на терен, целящо да:

- подготви психолога за независима практика като лицензиран (или пълноценен) психолог,
- развие у индивида работни роли като професионален психолог въз основа на уникалното обучение и личностно изграждане,
- консолидира и интегрира теоретичните и практическите му знания.

Това обучение често се случва напълно или частично след завършване на втората фаза и се провежда след напускане на университета. Въпреки това, то може също да бъде част от университетското обучение, например интегрирани курсове в шестте години, където контролираната практика се организира от университета като част от курса и се провежда в рамките на общия шестгодишен период на обучение. Продължителността му е 12 месеца или еквивалента (60 ECTS).

Видът на практиката се състои от полусамостоятелна работа като психолог под супервизия в професионална колегиална среда. Тази форма на обучение се счита за съществена за придобиване на професионална квалификация „психолог”, тъй като прилагането на знанията и уменията, придобити през първата и втората фаза в професионална среда, е предпоставка за развитие на компетенциите на психолозите. Завършилите първа и втора фаза без период на

супервизирана практика не могат да се считат за квалифицирани за самостоятелна работа като психолог.

Супервизираната практика обикновено се провежда в институции или „сертифицирани“ частни фирми, които:

- предоставят услуги, които съответстват на образователния опит на обучавания,
- могат да гарантират, че по-голямата част от супервизията ще бъде предоставена от професионален психолог,
- обикновено са акредитирани или признати от националния орган, регулиращ влизането в професията.

Примерите за институции включват болнични или клинични условия, частна практика, училища и образователни институции, обществени услуги.

Минимални изисквания на програмата за обучение и подготовка

Този раздел описва минималния обхват и съдържание, изисквани от учебната програма по психология. Те са формулирани по отношение на категориите на съдържанието, както е посочено по-долу, и минимален обхват по отношение на ECTS единици (ECTS=Европейска система за трансфер на кредити). Приема се, че 1 ECTS е еквивалентен на 25 часа активно обучение (т.е. „учебно натоварване“) от студента, а една година се приема за 60 ECTS единици.

Обща продължителност на обучението и обучението

Учебната програма трябва да е с продължителност най-малко 5 години (300 ECTS); това може да бъде разделено между 180 единици за 1-ва фаза и 120 единици за 2-ра фаза (което съвпада със структурата на Болоня „3+2“ бакалавър + магистър), въпреки че университетите и страните ще се различават в структурата на своите образователни системи. Продължителността на 3-та фаза (супервизирана практика) трябва да бъде най-малко 1 година (60 ECTS) или нейният еквивалент. Това води до обща продължителност от 6 години или 360 ECTS.

Състав на учебната програма

Академичната учебна програма трябва да обхваща всички компоненти на учебната програма, очертани в таблици 1 и 2. Възможно е обаче да има разлики в акцента върху областите на обучение и/или видовете образователни цели. Таблица 3 описва границите, в които съставът на учебната програма може да варира. Те предоставят гъвкава дефиниция на „общото ядро“ на европейската психология в оперативен план.

Изискванията трябва да се разбират по следния начин:

1. По-голямата част от 1-ва фаза трябва да бъде посветена на теоретични курсове и обучение по психология; обаче част трябва да бъде запазена за методологията и непсихологическата теория (например философия или социология), които обикновено се считат за релевантни за изучаването на психологията. Предполага се, че частта, изразходвана за теоретични курсове и обучение за умения, плюс ориентация и академични умения, трябва да бъде между 125 и 135 единици (над 2 години). В рамките на теоретичните курсове и обучението по умения най-голямата част трябва да бъде посветена на индивидуалното поведение. Поведението на хората в групи и общество трябва да получи минимално покритие от 20 единици всяка.

2. Методиката трябва да има обхват от минимум 30 единици; непсихологическа теория между 15 и 25 единици. Взети заедно, тези компоненти на учебната програма трябва да представляват 45 до 55 единици.

3. В рамките на 2-ра фаза приблизително 60 единици (1 година) трябва да бъдат изразходвани за теоретични курсове, семинари, задачи и т.н. Учебната програма трябва да бъде балансирана, за да се гарантира, че се отделя достатъчно внимание на изучаването на индивиди, групи и общество.

4. 15-30 единици трябва да бъдат посветени на стаж („практика”) и 15-30 единици на изследователски проект или теза. Тези две дейности трябва да обхващат максимум 60 единици (1 година).

5. Най-малко 60 единици (1 година) трябва да бъдат изразходвани за супервизирана практика.

6. Студия или дисертация или теза не се считат за необходими за първата фаза, тъй като бакалавърската степен не се счита за водеща до квалификация за независима практика. Въпреки това, за втората фаза е необходима дисертация, базирана на научни изследвания, и често ще бъде под формата на магистърска теза или дисертация.

Таблица 3. Минимални изисквания (в ECTS) към образованието
за самостоятелна професионална практика по психология

Фаза	Компоненти	Индивид	Група	Общество	Всичко
1-ва фаза: („бакалавър“ или еквивалент)	Ориентация	Учебната програма трябва да включва ориентация към психологията, нейните поддисциплини и области на професионална дейност			Мин 125
	Теоретични курсове и практически упражнения	Мин 60	Мин 20	Мин 20	
	Академични умения	Трябва да се включи обучение за академични умения			
	Методология	Мин 30			Мин 45
	Непсихологична теория	Мин 15			
					Всичко 180
2-ра фаза: (магистър или еквивалент)	Теоретични курсове, семинари, задачи и др.				Мин 60
	Стаж/практика/на работно място	Мин 15-30			Мин 30
	Изследователски проект / дипломна теза	Мин 15-30			
					Всичко 120
3-та фаза	Практика под супервизия	Мин 60			Всичко 60
					Всичко 360

Приложение III. Компетенции и профилиране на компетенциите

Компетенциите на психолозите

Общата цел на практикуването като професионален психолог е да развива и прилага психологически принципи, знания, модели и методи по етичен и научен начин, за да насърчи развитието, благополучието и ефективността на индивидите, групите, организациите и обществото.

Това приложение определя основните компетенции, които професионалните психолози трябва да развият и демонстрират, преди да бъдат допуснати до независима практика. Тези компетенции се отнасят до аспекти на процеса, чрез който психолозите предоставят услуги на своите клиенти.

Има две основни групи компетенции, (1) тези, свързани с психологическото съдържание на процеса на професионална практика (основни компетенции) и (2) тези, които позволяват на практикуващия да предоставя ефективно своите услуги (способстващи компетенции). Основните компетенции са уникални за психологическата професия по своето съдържание, знанията и уменията, необходими за тяхното изпълнение. Способстващите се споделят с други професии и доставчици на услуги. Както първичните, така и способстващите компетенции са от съществено значение за предоставянето на услуги по професионално приемлив начин.

Компетенциите предоставят описание на различните роли, които психолозите изпълняват. Тези роли се изпълняват в един или повече от различни професионални контексти и във връзка с различни видове клиенти. Компетенциите се основават на знания, разбиране и умения, прилагани и практикувани етично. Компетентният практикуващ не само може да демонстрира необходимите умения, но и нагласи, подходящи за правилното упражняване на професията си. Счита се, че нагласите са от особено значение, тъй като те определят уникалната природа на психологическата професия. Докато някои знания и умения са общи в своята приложимост, друга част от тях са свързани с контекста. Така психологът, който е демонстрирал професионална компетентност в една област на практика с една клиентска група, не може да се приеме, че е компетентен в други области на практика или с други клиентски групи.

Всеки притежател на сертификат EuroPsy ще има профил, определящ контекста, в който е демонстрирал компетентност да практикува, независимо от момента, в който Сертификатът е връчен.

Прави се разграничение между четири широки области на практика, обозначени като:

- Клинична & здравна
- Образователна
- Трудова & организационна
- Друга

За целите на описанието на квалификациите за практикуване се счита за достатъчна широка категоризация на практическите области. За онези професионални дейности, които не могат да бъдат причислени към нито една от тези три категории, се използва четвърта категория, обозначена като „Други“, за която трябва да се дава спецификация на конкретната област (например криминалистика, спорт, трафик и т. н.).

Описанията на тези компетенции са предназначени да бъдат общи и приложими към повечето или всички видове професионална работа на психолозите, въпреки че се прилагат по специфични начини в различни области на практика.

Основни компетенции

Има 20 основни компетенции, които всеки психолог трябва да може да демонстрира; те могат да бъдат групирани в шест функционални категории, които се отнасят до професионални дейности. Тези функции са обозначени като:

- A. спецификация на целта;
- B. преценка;
- C. развитие;
- D. интервенция;
- E. оценка;
- F. комуникация.

Компетенциите са описани по-долу:

Основни компетенции на психолозите

Основни компетенции	Описание
А. Спецификация на целта	Взаимодействие с клиента с цел дефиниране на целите на интервенцията или услугата, която ще бъде предоставена
1. Анализ на нуждите	Събиране на информация за нуждите на клиента чрез подходящи методи, изясняване и анализиране на нуждите до точка, в която могат да бъдат предприети значими по-нататъшни действия.
2. Поставяне на цели	Предлагане и договаряне на цели с клиента, установяване на приемливи и осъществими цели и уточняване на критерии за оценка на изпълнението на целите в по-късен момент.
Б. Преценка	Установяване на съответните характеристики на индивиди, групи, организации и ситуации чрез подходящи методи
3. Преценка на индивида	Извършване на преценка чрез интервюиране, тестване и наблюдение на лица в подходяща за търсената услуга среда.
4. Преценка групата	Извършване на преценка чрез интервюиране, тестване и наблюдение на групи в подходяща за търсената услуга среда.
5. Преценка на организацията	Извършване на оценка чрез интервюта, анкети и други методи и техники, които са подходящи за изучаване на организации в подходяща за търсената услуга среда.
6. Преценка на ситуацията	Извършване на оценка чрез интервюта, анкети и други методи и техники, които са подходящи за изучаване на ситуации в подходяща за търсената услуга среда.
В. Развитие	Разработване на интервенции, услуги или продукти на базата на психологическа теория и методи за използване от клиенти или психолози.
7. Дефиниране на услуга или продукт & анализ на изискванията	Определяне на целта на услугата или продукта, идентифициране на съответните заинтересовани страни, анализиране на изискванията и ограниченията и изготвяне на спецификации за продукта или услугата, като се вземе предвид обстановката, в която услугата или продуктът трябва да се използва.
8. Дизайн на услуга или продукт	Проектиране или адаптиране на услуги или продукти в съответствие с изискванията и ограниченията, като се вземе предвид обстановката, в която услугата или продуктът ще бъде използван.
9. Тестване на услуга или продукт	Тестване на услугата или продукта и оценка на неговата осъществимост, надеждност, валидност и други характеристики, като се вземе предвид обстановката, в която услугата или продуктът ще се използва.
10. Оценка на услуга или продукт	Оценяване на услугата или продукта по отношение на полезността, удовлетвореността на клиентите, удобството за ползване, разходите и други аспекти, които са от значение в обстановката, в която услугата или продуктът ще се използва.
Г. Интервенция	Идентифициране, подготовка и провеждане на интервенции, които са подходящи за постигане на поставените цели, като се използват резултатите от дейностите по оценка и развитие.

11. Планиране на интервенцията	Разработване на план за интервенция, който е подходящ за постигане на поставените цели в среда, подходяща за търсената услуга.
12. Директна лично ориентирана интервенция	Прилагане на интервенционни методи, които пряко засягат едно или повече лица в съответствие с плана за интервенция, в обстановка, подходяща за търсената услуга.
13. Директна ситуационно ориентирана интервенция	Прилагане на интервенционни методи, които пряко засягат избрани аспекти на ситуацията в съответствие с плана за интервенция, в обстановка, подходяща за търсената услуга.
14. Непряка интервенция	Прилагане на методи за интервенция, които позволяват на отделни лица, групи или организации да се учат и да вземат решения в свой собствен интерес, в среда, подходяща за търсената услуга.
15. Внедряване на услуга или продукт	Внасяне на услуги или продукти и насърчаване на правилното им използване от клиенти или други психолози.
Д. Оценяване	Установяване на адекватността на интервенциите по отношение на спазването на плана за интервенция и постигането на поставените цели.
16. Планиране на оценяването	Изготвяне на план за оценка на интервенция, включително критерии, извлечени от плана за интервенция и поставените цели, в обстановка, подходяща за търсената услуга.
17. Оценъчни измерители	Избиране и прилагане на техники за измерване, които са подходящи за изпълнение на плана за оценка, в обстановка, подходяща за търсената услуга.
18. Оценъчен анализ	Извършване на анализи в съответствие с плана за оценка и извличане на заключения относно ефективността на интервенциите в среда, подходяща за търсената услуга.
Е. Комуникация	Предоставяне на информация на клиентите по начин, който отговаря на нуждите и очакванията на клиентите.
19. Даване на обратна връзка	Предоставяне на обратна връзка на клиентите, като се използват подходящи устни и/или аудио-визуални средства, в обстановка, подходяща за изискваната услуга.
20. Писане на доклад	Писане на доклади за информиране на клиентите за резултатите от оценката, разработването на услуга или продукт, интервенциите и/или оценките в среда, подходяща за търсената услуга.

Психологът трябва да придобие всяка от тези компетенции, доколкото е приложимо в конкретна област на практика. За да се получи EuroPsy, компетентността трябва да бъде такава, че да се очаква от психолога да изпълнява всяка от шестте основни функции по адекватен начин и независимо.

Способстващи компетенции

Има осем способстващи компетентности, които се отнасят до професионалната дейност като цяло и които практикуващият психолог трябва да демонстрира в допълнение към първичните компетенции.

Психологът трябва да придобие всяка от способстващите компетенции, както се изисква за практика в определена област на реализация, за да се квалифицира за EuroPsy.

Способстващи компетенции за психологическата практика

Способстващи компетенции	Определение
1. Професионална стратегия	Избор на подходяща стратегия за справяне с поставения(ите) проблем(и), въз основа на рефлексия върху професионалната ситуация и собствените първични компетенции.
2. Непрекъснато професионално развитие	Актуализиране и развитие на основните и съпътстващите компетенции, знания и умения в съответствие с промените в областта, стандартите и изискванията на психологическата професия, националните и европейските регламенти на EFPA относно EuroPsy.
3. Професионални връзки	Създаване и поддържане на взаимоотношения с други професионалисти, както и със съответните организации.
4. Изследвания и разработки	Разработване на нови интервенции, услуги и продукти, които имат потенциал да задоволят нуждите на настоящите или бъдещите клиенти и да генерират нови форми на професионална дейност или бизнес.
5. Маркетинг & продажби	Свеждане на актуални и нови продукти и услуги до вниманието на реални или потенциални клиенти, свързване с клиенти, правене на бизнес оферти, продажба на услуги, предоставяне на следпродажбени услуги.
6. Управление на акаунта	Създаване и поддържане на взаимоотношения с (потенциални) клиенти, наблюдение на нуждите и удовлетвореността на клиентите, идентифициране на възможности за разширяване на професионалната дейност или бизнес.
7. Управление на практиката	Проектиране и управление на практиката, предоставяща услугите, независимо дали като малък бизнес или като част от по-голяма частна или публична организация, включително финансови, кадрови и оперативни аспекти, осигуряване мениджмънт на служителите.
8. Осигуряване на качеството	Създаване и поддържане на система за осигуряване на качеството на практиката като цяло.
9. Саморефлексия	Критичната саморефлексия върху собствената практика и компетентност е ключова характеристика на професионалната компетентност.

При разработването и оценяването на компетенциите трябва да се вземе предвид фактът, че действителното съдържание на предлаганите услуги е различно в зависимост от сферата, в която психологът практикува.

Това е пряко следствие от факта, че психолозите изпълняват различни роли в обществото и се занимават с различни видове клиенти, проблеми, методи и т.н. Както беше отбелязано по-горе, за EuroPsy се разграничават четири широки области на практика:

- Клинична & здравна
- Образователна
- Трудова & организационна
- Друга

Четвъртата обща категория (Други) се използва, за да обхване други по-специфични приложения, които не попадат в тези общопризнати области.

Процедури за EuroPsy профилиране

Категории за оценка

Супервайзърите ще правят формиращи и обобщаващи оценки на постиженията на психолозите в съответствие с правила и традиции, които са специфични за конкретната област на практика и/или национален контекст. Тези оценки трябва да се използват като допълнени от оценките на основните компетентности, споменати по-горе. Препоръчва се оценката да прави разлика между следните нива на компетентност.

1	2	3	4
Наличие на основни знания и умения, но недостатъчно развита компетентност	Компетентност за изпълнение на задачи, но изискваща напътствие и надзор	Компетентност за изпълнение на основни задачи без напътствия или надзор	Компетентност за изпълнение на сложни задачи без ръководство или надзор

Най-важното разграничение, което трябва да се направи от оценителя, е между нива 2 и 3. В края на периода на супервизия трябва да има достатъчно компетенции на ниво 3 или 4, за да може лицето да практикува самостоятелно в една или повече области, с една или повече клиентски групи. Насоките за оценяване ще бъдат издадени от Европейския комитет за награждаване.

Присъждането на EuroPsy трябва да зависи от окончателната обобщена оценка на способността на практикуващия да интегрира знания, умения и компетенции в единен процес на предоставяне на професионална услуга на своя клиент, като в същото време се отчитат етичните принципи.

При окончателната оценка супервайзърът трябва да обобщи наличната информация и да посочи дали въз основа на наличните доказателства може да се очаква от кандидата да изпълнява адекватно и независимо шестте основни роли, под които са групирани 20-те компетенции. Преценката на Супервизиращия орган трябва да бъде изразена като преценка „компетентен“ или „все още некомпетентен“. Освен това Супервизиращият орган трябва да даде цялостна оценка на съпътстващите компетенции, отново по отношение на това дали лицето е „компетентно“ или „все още не е компетентно“. Кандидатът трябва да представи доказателства, за да удовлетвори своя супервайзър относно своята компетентност за шестте основни компетенции, както и за общия брой на съпътстващите компетенции.

Резултатите от оценката се обобщават в табличен вид, както е посочено в примера по-долу.

Области на практика Компетенции	Клинична & здравна	Образователна	Трудова & организационна	Друга (уточнявана)
А. спецификация на целта	✓			
Б. преценка	✓	✓	✓	
В. развитие	✓			
Г. интервенция	✓			
Д. оценка	✓		✓	
Е. комуникация	✓		✓	
Способстващи компетенции	✓		✓	

Този психолог има компетенции основно в областта на здравната и клиничната психология, като неговите/нейните компетенции са атестирани от супервайзъра. Това означава, че той/тя е компетентен да практикува в областта на клиничната психология. Той/тя обаче има и компетентност в преценяването в образователната и трудовата и организационна сфера, както и някои допълнителни компетенции в областта на труда и организацията. Последните могат да бъдат надградени, за да допринесат за последваща цялостна компетентност в тази област.

Приложение IV. *EuroPsy* сертификат и формуляр за кандидатстване

Сертификатът EuroPsy и формулярът за кандидатстване ще бъдат предоставени под формата на образец от EFPA, за да се гарантира съпоставимост и общ стил и информация в страните, присъждащи EuroPsy.

Сертификатът ще предостави следната информация:

Настоящият сертификат удостоверява, че

Име, фамилия

след като демонстрира необходимите научни познания и професионални компетенции и се съгласява да спазва принципите на професионално поведение, изложени в Етичния МетаКодекс на Европейската Федерация на Психологическите Асоциации (EFPA), и се ангажира да действа в съответствие с националния етичен кодекс в страна на практика,
отговаря на изискванията за удостояване със званието

Регистриран EuroPsy психолог

и с настоящото се счита за квалифициран за независима практика като психолог, в рамките на областта(ите) на практиката, посочени в регистъра на EuroPsy и по-долу, във всяка европейска държава, в която Асоциацията-членка на EFPA е приела Регламента на EFPA относно EuroPsy, доколкото няма ограничения от националните разпоредби в съответната страна.

Ние, долуподписаните, се уверихме, че посочените доказателства са в съответствие с Регламента на EFPA относно EuroPsy относно предоставянето на сертификат EuroPsy, одобрен от EFPA на ..... (дата)

Сертификатът EuroPsy е валиден до ..... (дата)

Област на практика:...

.....

.....
Председател на Националната Присъждаща Комисия

Член на Националната Присъждаща

Комисия

Детайлите за регистрация в Сертификата, които трябва да бъдат вписани в регистъра, са:

1. Име
2. Домашен/работен адрес
3. Университетско образование по психология – да се уточни:

Времеви период

Име на степента

Име на университета

Страна

4. Страна на практика

5. Област на практика (клинична/здравна, образователна, трудова & организационна, други да се уточнят)

6. Дата и място на упълномощаване от Националната присъждаща комисия

7. Национален регистрационен номер

Следната информация трябва да бъде поискана във **формуляра за кандидатстване**:

1. Име
2. Служебен/домашен адрес
3. Емейл

4. Университетско образование по психология

(да бъдат изброени академичните звания, датите, когато е започнало и приключило обучението в университета, областта на практика и страната, в която е присъдено званието)

Времеви период	Наименование на степента	Област на практика	Университет	Държава

5. Супервизирана практика

Официално призната супервизирана практика, еквивалентна на една година на пълен работен ден (моля, дайте подробности за контролираната практика, датите и областите на практика, в които е проведена; моля, предоставете доказателства за минимум една година еквивалент. Само списък области, които са официално признати за контролирана практика)

Времеви период	Име на супервизъра	Област на практика

6. Професионален опит като независим практикуващ психолог

Трудова история на независима практика като психолог, еквивалентна най-малко на ..... (приложимо само за кандидати, които преди ..... са били лицензирани за независима практика като психолог от национален лицензиращ орган, признат от Европейската присъждаща комисия)

Времеви период	Работодател	Област на практика

7. Област(и) на практика,

в която кандидатът претендира за компетентност да практикува като независим психолог

Клинична/Здравна

Трудова & Организационна

Образователна

Друго (посочете поле)

8. Споразумение за публикуване на регистрационни данни

Кандидатът се съгласява неговото/нейното име и работен или домашен адрес да бъдат посочени в Регистъра, както и в Сертификата.

Следната информация трябва да бъде поискана във **формуляра за кандидатстване за разширяване на EuroPsy**:

1. *Име*

2. *Адрес*

3. *Имейл*

4. *Трудов опит* (мин. 400 часа през последните 5 години)

(да бъде представено CV с периоди от време, среда за работа/заемост, работни роли, примерни резултати или постижения)

5. *Лично професионално развитие* (мин. 80 часа, от които 40 часа изрично доказани; общо 80 часа = 100%)

(дейностите могат да включват следното)

a) Сертифицирано присъствие и участие в акредитирани курсове и/или семинари, насочени към по-нататъшно професионално развитие (60%).

b) Развитие на специфични нови умения чрез практика в работна обстановка (20%).

c) Сертифицирано присъствие на срещи за партньорска супервизия (20%).

d) Сертифицирано участие като надзорен орган, при условие че това е официално признато (20%).

e) Сертифицирано присъствие на професионална или научна конференция (20%)

f) (Съ)авторство и/или редактиране на публикации по изследователски и/или професионални въпроси (30%).

g) Презентации пред професионална публика (20%).

h) Редакционна работа върху списания и книги по психология (20%).

i) За целите на потвърждаване на валидността сборът на последните три категории по-горе не може да надвишава 60%.

Приложение V. Супервизирана практика

Супервизирана практика

Една година супервизирана практика на пълен работен ден или еквивалент на непълно работно време е необходима за сертификата EuroPsy. Една година (или нейният еквивалент) супервизирана практика предоставя възможност на Обучаващия се психолог да приложи на практика знанията, уменията и разбирането, придобити от университетското образование и друг професионален опит. Освен това дава възможност на новоквалифицирания психолог да развие атрибути на самосъзнание, рефлексивност, личностна цялост, етична компетентност и устойчивост, които са необходими за компетентно и отговорно практикуване като психолог. През тази година новоквалифицираният психолог ще се сблъска с етични проблеми и дилеми и ще бъде подкрепен в развитието на етичната практика чрез дискусия и супервизия. И накрая, контролираната практика дава възможност на професията да гарантира качеството и компетентността на квалифицираните психолози, тъй като Обучаващият се психолог е длъжен да предостави доказателства за обхвата на компетенциите, необходими за независима практика като психолог, а супервайзърът е длъжен да потвърди това доказателство. Една година контролирана практика се счита за около 1500 часа натовареност.

Обучаващи се практикуващи психолози

Обучаващите се практикуващи психолози са тези, които са в процес на изпълнение на частта за супервизирана практика от EuroPsy. Те ще работят в пряко взаимодействие, лице в лице с реални клиенти, в реални условия, но под наблюдението на квалифициран практик.

Обучаващите се практикуващи психолози могат или да завършват професионалното си обучение в рамките на интегрирана програма, управлявана от университетски департамент, или да работят под наблюдението на лицензирани или регистрирани психолози в работен контекст. И в двата случая е необходимо подходящо квалифицирано лице да действа като супервайзър на Обучаващия се практикуващ.

Супервизираната практика обикновено се предприема към края на шестгодишния период на обучение и подготовка като психолог. Това може да бъде: 1) година на редовно супервизирана практика след петгодишното университетско образование; 2) може да се състои от период, например шест месеца, на редовно супервизирана практика, организирана от университета в края на университетското образование, последвана от допълнителен период от шест месеца на пълно работно време след университетското образование; 3) може да се състои от периоди на контролирана практика на пълен работен ден, които обикновено се случват по

време на втората фаза на университетското образование и които са общо една година в рамките на общо шестте години на образование и обучение.

Супервайзърът

Супервайзърът е психолог, който през последните три години е имал най-малко две години работа на пълен работен ден или еквивалентен опит като независим практикуващ в ролята на психолог в рамките на дадена област на психологическа практика и който е отговорен за придобиването и оценката на професионалната компетентност на Обучаващ се в тази област. Супервайзърът е отговорен за подпомагане обучението и оценката компетентността на Обучаващия се практикуващ на ежедневна база и да го/я насърчаване да действа възможно най-независимо, предвид ситуацията и неговите / нейните компетенции. Супервайзърът трябва да бъде признат от Националния присъждащ комитет или от Националната психологическа асоциация или чрез механизма за акредитация на курса в случай на обучение в университет, или на индивидуална база в случай на следуниверситетска супервизия на работното място; в страни, където съществува професионално лицензиране/регистрация, супервайзърът трябва да е лицензиран/регистриран психолог. Супервайзърът трябва да е получил известно обучение по супервизия.

Категории контролирана практика

Компетентността на супервайзъра е основен индикатор за качеството на супервизираната практика. Напредъкът на супервизираната практика в Европа ще бъде наблюдавано и подкрепяно от EFPA през предстоящия период. Различни нива на качество на супервизираната практика могат да бъдат идентифицирани според практиката и обучението на супервайзъра:

- Ниво 1. Супервайзърът отговаря на критериите на EuroPsy. В допълнение, супервайзърът е имал поне 5 години независима практика на пълен работен ден (или еквивалент). 5-те години са реализирани като част от оторизирана програма за обучение на специалисти. Програмата за обучение е призната от съответен правителствен орган или Националната психологическа асоциация. Четири от 5-те години са получени в рамките на една конкретна област (например здравна & клинична, образование, трудова & организационна). Най-малко две от четирите години са били супервизирани от супервайзър от ниво 1 в рамките на същата област. Супервайзърът е получил най-малко две години (непълно работно време) официално обучение по супервизия (може да бъде получено по време на 5-те години). Обучението по супервизия включва супервизирана практика по супервизия (например

презентации на видео/аудиокасети), конференции върху супервизирани казуси и четене на теория и изследвания за супервизията.

- Ниво 2. Като ниво 1, но без формално обучение по супервизия.
- Ниво 3. Супервайзърът отговаря на критериите EuroPsy. След като изпълни критериите на EuroPsy, супервайзърът има поне 2 години независима практика на пълен работен ден (или еквивалент). Двете години са постигнати в рамките на една конкретна област (например здравна & клинична, образование, трудова & организационна) като част от оторизирана програма за обучение на специалисти. Програмата за обучение е призната от съответен правителствен орган или Национална психологическа асоциация. 2-те години са били супервизирани от ниво 1 или ниво 2 супервайзър. В допълнение, супервайзърът е получил най-малко 1 година (непълно работно време) официално обучение по супервизия. Обучението по супервизия включва супервизирана практика по супервизия (например видео/аудио презентации), конференции върху супервизирани казуси и четене на теория и изследвания за супервизията.

- Ниво 4. Като ниво 3, но без формално обучение за супервизия.
- Ниво 5. Супервайзърът отговаря на критериите EuroPsy. След като изпълни критериите на EuroPsy, супервайзърът има поне 2 години независима практика на пълен работен ден (или еквивалент). Двете години са постигнати в рамките на една конкретна област (например здравна & клинична, образование, трудова & организационна).

- Ниво GP. Супервайзърът притежава сертификат EuroPsy чрез старшинство. Категория GP може да се прилага в страни, където не съществува традиция на супервизирана практика, и в страни, където съществува традиция на супервизирана практика, но супервайзърът не отговаря на стандарта за супервизия EuroPsy.

- Ниво D. Супервайзърът не отговаря на критериите EuroPsy. Супервайзърът не отговаря на условията за получаване на сертификат EuroPsy чрез старшинство. Супервайзърът е психолог, който има най-малко 2 години професионален опит на пълно работно време (или еквивалент на него) като независим практикуващ в ролята на психолог в областта на практиката, в която ще се провежда супервизията. Понастоящем се изисква най-малко супервайзър от категория D, за да бъде призната контролираната практика.

От съображения за развитие, сравнение и статистика Регистърът ще съдържа информация за категорията на супервайзъра на супервизираната практика. В случаите, когато супервизираният има повече от един супервайзър (например проблемно базирано обучение), ще бъде посочена категорията на супервайзъра, който е супервизирал по-голямата част от супервизираната практика.

EFPA ще създаде работна група (EuroPsy Working Group on Supervised Practice [ESP]). ESP ще изготви план за развитие на супервизираната практика в Европа (със специфични цели за различни страни с различни нива на практика в супервизия) и ще помогне за улесняване на семинари и обмен на опит, ресурси и добри практики. Дългосрочната цел е всички страни в Европа да достигнат ниво 1.

Избор и обучение на супервайъри

Супервайърите ще бъдат опитни психолози, които имат време, ангажираност и компетентност да изпълнят тази задача и да служат като супервайъри. В държави, където практиката на надзора е добре развита, супервайърите ще бъдат избрани и акредитирани за тяхната компетентност и ще бъдат подкрепяни чрез обучение. Всеки психолог, който се задължава да функционира като супервайър, обикновено трябва да премине обучение по супервизия. Има редица образователни и обучителни дейности и програми за психолози супервайъри, за да им се даде възможност да развият компетенциите и чувствителността, необходими за подкрепа на практикуващите в обучение.

Обучителни дейности ще се предлагат от университети, от национални асоциации на психолози и в бъдеще чрез семинари, координирани от EFPA, които дават възможност за споделяне на добри практики. Има различни модели на супервизия, които отразяват различни парадигми и философски основи на психологическата практика. Супервайърите ще трябва да развият умения, които включват следното:

- позитивно и активно слушане,
- откритост и позитивно отношение,
- размишление върху практиката,
- предоставяне на обратна връзка,
- справяне с трудни проблеми и чувства,
- гранични проблеми и проблеми на властовите отношения,
- споделяне на етични дилеми,
- менторство,
- оценка на компетентността,
- оценка на изпълнението.

Признава се, че в момента съществува широк спектър от практики в различните европейски страни, отразяващи различни етапи от еволюцията на професията по отношение на акредитацията на Супервизиращите органи; това варира от онези страни, в които има обширна система за обучение и признаване на супервайърите и работните места като подходящи за професионално обучение и супервизирана практика до онези страни, където тези практики все

още не са развити. Интересите, както на обществото, така и на професията, се обслужват най-добре чрез разработване на висококачествена супервизия, посредством подходящо обучени и подкрепяни супервайзъри и чрез поставяне на подходящи изисквания за тази област на професионално формиране.

Добра практика е всички супервайзъри да преминат обучение по супервизия и да бъдат подкрепяни в тази задача. Националните асоциации по психология в някои страни вече предоставят обширна програма за обучение по супервизия, като целта е тази практика да се разпространи по-широко в цяла Европа и да има големи очаквания в тази област

Контекст за разгръщане на супервизирана практика

Контекстът за разгръщане на супервизирана практика е професионалната среда от реалния живот в една от следните области на практика: а) клинична/здравна б) образователна в) трудова & организационна или г) друга призната област. Това може да бъде организирано от университета или извън университета. Професионалната среда трябва да предоставя възможност на Обучаващия се психолог да развие компетенции и да бъде оценен при тяхното придобиване.

Има различни контексти, в които психолозите могат да получат супервизирана практика. Те включват:

- психологът като студент в университета и супервизираната практика е част от университетското образование и обучение
- психологът работи като служител и супервизираната практика е част от периода на обучение по време на изпитателния срок (и супервизията е официално уредена в рамките на работната среда)
- психологът работи като служител и супервизираната практика е неформално уредена (и може би се предоставя от психолог извън работната среда)
- психологът е самонаемаш се и организира собствена супервизия

Супервизията предполага редовна среща между Обучаващия се и супервайзъра; това трябва да се случва най-малко на всеки две седмици и средно два часа запазено време за среща.

Текуща практика и формиращо оценяване

За всяка основна дейност на супервизираната практика Обучаващият се и супервайзърът трябва да се споразумеят кои:

1. Области от практиката и клиентската група(и) се покриват от практическата работа
2. Роли (от тези, изброени в опциите на профила), които отговарят най-добре на работата

3. Са компетенциите, за които дейността ще предостави доказателства.

Когато работата е завършена, супервайзърът трябва да даде оценка на Обучаващия се практикуващ за всяка от 20-те компетентности, които са от значение за тази част от работата. Тази оценка трябва да се обсъди с обучаващия се и да се идентифицират области за по-нататъшно развитие.

Ясно е, че подобни оценки са формиращи, тъй като Обучаващият се ще развива уменията си в рамките на минимално необходимия период от една година. Препоръчват се добри практики като използването на портфолиа, където Обучаващият се записва своята работа и развитието на компетенции и идентифицира нуждите за професионално развитие и преразглежда собственото си обучение. Те могат да формират основата за добра професионална практика и могат да допринесат за продължаващото професионално развитие, където портфолиото също е от значение.

Контекст за разгръщане на супервизирана практика

Контекстът за разгръщане на супервизирана практика е професионалната среда от реалния живот в една от следните области на практика: а) клинична/здравна б) образователна в) трудова & организационна или г) друга призната област. Това може да бъде организирано от университета или извън университета. Професионалната среда трябва да предоставя възможност на Обучаващия се психолог да развие компетенции и да бъде оценен при тяхното придобиване.

Има различни контексти, в които психолозите могат да получат супервизирана практика. Те включват:

- психологът като студент в университета и супервизираната практика е част от университетското образование и обучение
- психологът работи като служител и супервизираната практика е част от периода на обучение по време на изпитателния срок (и супервизията е официално уредена в рамките на работната среда)
- психологът работи като служител и супервизираната практика е неформално уредена (и може би се предоставя от психолог извън работната среда)
- психологът е самонаемащ се и организира собствен супервизия

Супервизията предполага редовна среща между Обучаващия се и супервайзъра; това трябва да се случва най-малко на всеки две седмици и средно два часа запазено време за среща.

Текуща практика и формиращо оценяване

За всяка основна дейност на супервизираната практика Обучаващият се и супервайзърът трябва да се споразумеят кои:

1. Области от практиката и клиентската група(и) се покриват от практическата работа.
2. Роли (от тези, изброени в опциите на профила) отговарят най-добре на работата.
3. Са компетенциите, за които дейността ще предостави доказателства.

Когато работата е завършена, супервайзърът трябва да даде оценка на Обучаващия се практикуващ за всяка от 20-те компетентности, които са от значение за тази част от работата. Тази оценка трябва да се обсъди с обучаващия се и да се идентифицират области за по-нататъшно развитие.

Ясно е, че подобни оценки са формиращи, тъй като Обучаващият се ще развива уменията си в рамките на минимално необходимия период от една година. Препоръчват се добри практики като използването на портфолиа, където Обучаващият се записва своята работа и развитието на компетенции и идентифицира нуждите за професионално развитие и преразглежда собственото си обучение. Те могат да формират основата за добра професионална практика и могат да допринесат за Продължаващото Професионално Развитие, където портфолиото също е от значение.

Супервизиращата практика

Супервизията може да се използва за социализиране на новия психолог в професията, за възпроизвеждане на институционални канони и за пропагандиране на нормите на професията. Супервайзърът подкрепя развитието на рефлексивна практика, професионална осведоменост и чувствителност и разбиране на етичните въпроси и дилеми на практика. Супервайзърът ще осигури централен принос към процеса на обучение чрез цялостно моделиране, обратна връзка, наблюдение и дискусия. Супервайзърът изпълнява и своеобразна функция на „филтриране”, което означава, че той/тя одобрява компетентната практика и допринася за изключване на онези практики, които се считат за некомпетентни да се упражняват от психолога.

Има много подходи за супервизия. Всички изискват супервайзърът да има време, ангажираност и компетентност да бъде супервайзър. Времето обикновено включва между един и два часа всяка седмица „запазено“ и непрекъснато време, когато супервайзърът и Обучаващия се практикуващ работят заедно, обсъждайки работата на Обучаващия се, помагайки за обработката на тази работа на когнитивно и емоционално ниво и подпомагане на Обучаващия се в развитието на компетентност и професионална увереност. Този процес може също да включва задачи, изпълнявани от Обучаващия се практик под наблюдение от супервайзъра, които след това формират основата за последваща подробна дискусия и критична рефлексия като част от процеса на обучение. Това може също да включва Обучаващия се практик, който

наблюдава как супервайзърът изпълнява задачи и след това размишлява върху тях като част от процеса на обучение и развитие. Аудио и видео записите могат да изпълняват полезна функция в процеса на супервизия, позволявайки открити дискусия и обратна връзка относно аспектите на работата на Обучаващия се практикуващ. Има значителна литература за процеса на супервизия, както в рамките на клиничната психология, така и по-широко.

Вероятно Насоките за Супервизия ще бъдат разработени в бъдеще. Те вече са разработени в редица страни в Европа и EuroPsy трябва да насърчава споделянето на добри практики.

Оценка на компетенциите

Предлага се Супервизиращите органи да оценяват компетенциите на Обучаващия се практикуващ по време и в края на периода на супервизирана практика, като използват стандартни рейтингови категории. Предоставят се насоки и ръководства за оценка на работата и компетенциите. За целите на сравнението се предлага университетите или страните, които използват по-модерни методи, да разработят системи за прехвърляне на резултатите от такава разширена оценка в скалата, представена в Приложение III:

Резултати от супервизията

Обучаващият се психолог ще трябва да предостави доказателства за придобиването на функциите и компетенциите, както е посочено в подменю „Компетенции и профилиране на компетенциите”. Той/тя трябва да извърши систематична самооценка на нивото на умения във връзка с обхвата на компетенциите, както е посочено в подменю „Компетенции и профилиране на компетенциите”, и трябва да използва този формат, за да планира бъдещо професионално развитие.

Приложение VI. Продължаващо професионално развитие (CPD) схема

От притежателите на сертификата EuroPsy се очаква да поддържат и доразвиват нивото си на професионална компетентност. Това трябва да бъде постигнато чрез трудов опит и лично професионално развитие или чрез процес на супервизия и може да бъде постигнато чрез спазване на местните изисквания за ППР (CPD – Continuing Professional Development), ако съществуват такива. При подновяване на EuroPsy кандидатът трябва да представи съответните доказателства за продължаващо професионално развитие през изминалия период на професионална практика.

Когато не съществуват местни изисквания за ППР, следните са предоставени като насоки за използване от Националните присъждащи комисии.

Работен опит

Кандидатът трябва да представи доказателства за професионална работа като психолог в размер на не по-малко от 400 часа годишно, средно за период от не по-малко от 4 години през периода от последните седем години (период на потвърждаване) преди заявлението за подновяване. Приемливите доказателства включват например: трудови договори, придружени от длъжностна характеристика, договори за проекти или отчети за доходите от данъчни органи (в случай на психолози с независима практика).

Лично професионално развитие

Отговорност на регистрирания психолог на EuroPsy е да поддържа информация за последните професионални научни разработки в психологията, включително, но не само, областите на практика. Препоръчва се минимум 80 часа годишно и кандидатите трябва да могат да представят изрични доказателства за 40 часа годишно непрекъснато професионално развитие. Необходими са доказателства за различни дейности.

Съществува широк спектър от различни видове дейности за професионално развитие и следващият списък не е изчерпателен. За всеки вид дейност е посочен приблизителен

максимален процент от времето, което може да бъде признато, за да се гарантира, че психолозите предприемат редица различни дейности като част от тяхното ППР.

- Сертифицирано присъствие и участие в акредитирани курсове и/или семинари, насочени към по-нататъшно професионално развитие (60%).
- Развитие на специфични нови умения чрез практика на работното място (20%)
- Сертифицирано присъствие на срещи за партньорски супервизия (20%)
- Сертифицирано участие като супервизиращ орган, при условие че това е официално признато (20%)
- Сертифицирано присъствие на професионална или научна конференция (20%)
- (Съ-)авторство и/или редактиране на публикации по изследователски и/или професионални въпроси (30%).
- Презентации пред професионална публика (20%).
- Редакционна работа върху списания и книги по психология (20%)
- За целите на потвърждението, сумата общо за последните три категории по-горе не може да надвишава 60%.

Например, ако общо е 100 часа ППР, това може да се състои от присъствие на научна конференция (10 часа, максимум 20), редакторска работа (10 часа, максимум 20), присъствие на срещи за партньорски надзор (20 часа максимум 20), сертифицирано присъствие на акредитирани курсове (60 часа, максимум 60). Това гарантира смесица от различни дейности по ППР.

Водене на отчетност

Регистрираните психолози на EuroPsy са длъжни да поддържат запис за своето продължаващо професионално развитие. В допълнение към записването на придобиването на опит от практиката в контекста на нови функции, клиентски групи и настройки, това трябва да обхваща обучение и развитие от продължаващо обучение. Този запис, с подкрепящи доказателства, ще осигури основата за Профила на Регистрирания Психолог по EuroPsy, с който е включен в регистъра, да бъде подновен след седем години.

Приложение VII. История на EuroPsy – Европейски Сертификат по Психология

Римският договор и първите дни на Европейската общност

В първите дни на Европейската общност, Договорът от Рим от 1957 г. насърчава свободата на движение на професионалисти в цяла Европа; „свободата да се работи навсякъде в Европейската общност е едно от основните права, залегнали в Договора от Рим“; Член 48 от Римския договор предвижда свободното движение на работна сила, а член 57 позволява взаимното признаване и координиране на професионалните квалификации. Изпълнението на този ангажимент обаче беше бавно и трудно. В началото имаше опити за хармонизиране на квалификациите в страните-членки и бяха договорени така наречените Секторни Директиви за седемте професии на лекари, зъболекари, медицински сестри, акушерки, ветеринарни лекари, фармацевти и архитекти, със съгласието на всички страни-членки относно хармонизирането или стандартизацията на образованието и обучението. Скоро обаче стана ясно, че тези опити за хармонизиране на квалификациите са изключително сложни и отнемат много време и задачата за разширяване на този процес върху други професии изглежда невъзможна.

Общата директива 89/48/ЕО

Ето защо през 1985 г. Комисията въведе нов подход, за да обхване други професии, до които достъпът е по някакъв начин ограничен (или регулиран) от Държавата или със закон, или чрез професионална организация и които изискват най-малко три години обучение на университетско ниво или еквивалент (Общата директива 89/48/ЕО, озаглавена „Взаимно признаване на дипломи за висше образование“, а наскоро и втората Обща директива 92/51). Психолозите са обхванати от директиви 89/48 и 92/51, т.е. общи или хоризонтални директиви, които обхващат всички регулирани професии, чиито квалификации изискват най-малко Диплома (Lunt 1997). Въпреки че тези Директиви бяха предназначени да улеснят мобилността на професионалистите, имаше ограничен напредък в използването им за насърчаване на мобилността на психолозите в цяла Европа, тъй като всяка страна можеше да наложи свои собствени изисквания на психолозите, които искат да влязат в страната с квалификации, получени в друга държава. Общата Директива предоставя сложен подход към оценката на еквивалентността, който зависи от отделните случаи, които се оценяват и сравняват с национален „шаблон“.

Оптимални стандарти на EFPPA

Европейската Федерация на Психологическите Асоциации (EFPA), наречена преди това Европейска Федерация на Професионалните Психологически Асоциации (EFPPA), прие изявление през 1990 г. относно „Оптимални стандарти за професионално обучение по психология“ (EFPPA 1990), което предостави обща рамка за ниво на квалификация за психолози, и което установи изискването за шест години образование и обучение за професионални психолози. Тази рамка успя да подкрепи някои страни при разработването на собствена рамка и изисквания за образование на психолози.

Правна регулация на психолозите

През последните години се наблюдава ръст в броя на страните в Европа, които имат законова регулация или закони, определящи изискванията за званието „психолог“, като някои държави налагат изисквания и ограничения върху дейности, за които може да се изисква психологическа квалификация. Вече има Регламенти или закони за психолозите в по-голямата част от страните от ЕС и във все по-голям брой други европейски страни. Останалите страни от ЕС се движат към някаква форма на регулиране и тенденцията е страните да развият система за национално регулиране, често като част от по-широко професионално регулиране в страната. Различните страни в Европа имат много различни традиции и начини на регулиране на професионалната практика. EFPA проявява активен интерес към тези развития. Въпреки че няма регулиране на професията на европейско ниво, ще бъде от полза както за потребителите, така и за професионалистите, ако в цяла Европа бъде договорен минимален стандарт, което от своя страна ще повлияе на бъдещите изисквания за регулиране на нивото на отделната държава.

Скорошни развития

През последните около 10 години редица разработки осигуриха основа за последваща работа; те включват работата на Европейската Мрежа на Трудовите и Организационните Психолози (ENOP) за разработване на „референтен модел“ и минимални стандарти (ENOP 1998; ENOP-EAWOP 2007) и работа в рамките на Британската Психологическа Асоциация (BPS) да разработи стандарти, които определят компетенциите на психолозите на етапа на независима практика (Vartram 1996).

След това през 1999 г. на ЕС беше представено предложение за финансиране по неговата програма Леонардо да Винчи за разработване на Европейска Рамка за Обучение на Психолози; този двугодишен проект приключи през 2001 г. с доклада, представящ Европейска

Рамка за Обучение на Психолози или *EuroPsyT* (Lunt et al 2001). Следните държави*1 взеха участие в проекта: Дания, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Италия, Холандия, Норвегия, Испания, Швеция, Швейцария, Обединеното кралство и дадоха обща подкрепа на рамката, която беше одобрена от Общото събрание на EFPA през юли 2001 г.

Втори проект, също финансиран от ЕС по програмата Леонардо да Винчи, започна през ноември 2001 г.; една от основните му цели беше да изработи Европейската Диплома по Психология. Този проект съвпадна с развитието в рамките на ЕС и промените в Директивата, уреждаща професионалните квалификации (вж. Lunt 2002), и развитието в по-широка Европа, например Споразумението от Болоня от 1999 г. (виж Lunt 2005). Проектът приключи през 2005 г. с доклада, представящ *EuroPsy* Европейската Диплома по Психология (Lunt et al 2005). Във вторият проект Леонардо участваха следните държави*2: Дания, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Унгария, Италия, Холандия, Норвегия, Испания, Швеция, Обединеното кралство и Европейска федерация EFPA. Резултатът от проекта, Европейската Диплома по Психология (*EuroPsy*) имаше за цел да предостави набор от стандарти или еталон за качество на образованието и обучението по психология в цяла Европа.

„Трета“ директива

През 1996 г. започнаха консултации за предложена „Трета директива“, която да замени предишните секторни и вертикални директиви, за да се улесни свободното движение в Европейското Икономическо Пространство. Те достигнаха кулминацията си на 7 март 2002 г., когато Европейската Комисия издаде предложение за Директива за замяна на 15-те отделни директиви (секторни и вертикални) и за „изясняване и опростяване на правилата, за да се улесни свободното движение на квалифицирани хора“.

Тази Директива беше предмет на консултации и дебати в продължение на повече от две години и беше приета през 2005 г. от Европейския Парламент и Съвета на Министрите. Въпреки че Европейската Комисия не беше проследила в детайли някои от по-ранните клаузи на Директивата, например относно професионалните „платформи“, въпреки това приветства самите професии да постигат споразумение на европейско ниво относно стандартите, необходими за упражняване на професия. Продължават дискусии относно професионалните „карти“, които могат да предоставят доказателства и опис на образованието, обучението и практиката на отделните психолози в различните държави-членки в сравним формат.

Тези видове разработки могат в бъдеще да доведат до системи за квазиавтоматично или бързо признаване на квалификации, при условие че има съгласие в рамките на самата професия на европейско ниво (вж. Lunt 2005). Освен че допринася за бърз механизъм за

признаване, европейският стандарт може да послужи за подобряване на качеството на професионалното обучение и практика и за повишаване на качеството в страни, които разработват свои собствени маршрути за образование и обучение и насоки за професионална практика. Това също така ще даде възможност на европейските държави да споделят и насърчават добри практики и да развият европейското измерение в професионалното обучение и практиката в психологията.

Заключение

Почти 50 години след Римския договор, една от неговите цели за свободното движение на професионалисти може да бъде осъществима чрез последните развития. На общо професионално ниво „Третата” Директива, която опростява процедурите за признаване на квалификации, има за цел да улесни мобилността; тя беше приет през 2005 г. и приложена през 2007 г. За психолозите този период съвпадна с внедряването на *EuroPsy* (Европейски Сертификат по Психология), който беше финализиран и предаден на EFPA през юли 2005 г. *EuroPsy* ще подкрепи усилията на EFPA за повишаване на качеството на образованието и обучението на психолози в цяла Европа. Това ще допринесе и за стремежа към защита на клиента чрез висококачествени професионални услуги. Този период вижда по-нататъшното развитие на Болонския процес (Lunt 2005), което ще доведе до широкомащабни реформи на университетските структури и системи в цяла Европа въз основа на неговия ангажимент за създаване на Европейско Пространство за Висше Образование до 2010 г. Приемането на *EuroPsy* от Асоциациите-Членки на EFPA през юли 2005 г. и стартирането му през юли 2009 г. позволява на психолозите в цяла Европа да се възползват от тези разработки.

*1 EuroPsyT проектен екун (1999-2001)

Professor Dave Bartram (BPS, UK)

Cand psych Jesper Döpping (DPF, Denmark)

Professor Jim Georgas (University of Athens, Greece)

Dr Stefan Jern (SPF, Sweden)

Professor Remo Job (University of Padova, Italy)

Professor Roger Lécuyer (University of Paris V, France)

Professor Ingrid Lunt (Institute of Education, University of London, UK) project director

Professor Steve Newstead (University of Plymouth, UK)

Dr Pirkko Nieminen (PSYKONET, the University Network of Departments of Psychology in Finland, Finland)

Torleiv Odland, (NPF, Norway)

Professor Jose Maria Peiro (University of Valencia, Spain)

Professor Ype Poortinga (University of Tilburg, Netherlands)

Professor Robert Roe (NIP, Netherlands)

Professor Bernhard Wilpert (Technical University of Berlin, Germany)

Also Ernst Hermann, Switzerland in early stages of the project

*2 EuroPsy проектен екун (2001-2005)

Professor Dave Bartram (BPS, UK)

Professor Eva Bamberg (University of Hamburg, Germany)

Cand psych Birgitte Braüner (DPF, Denmark)

Professor Jim Georgas (University of Athens, Greece)

Professor Arne Holte (NPF, Norway)*

Dr Stefan Jern (SPF, Sweden)

Professor Remo Job (University of Padova, Italy)

Professor Roger Lécuyer (University of Paris V, France)

Eur Ing Nigel Lloyd (CamProf UK) project co-ordinator

Professor Ingrid Lunt (Institute of Education, University of London, UK) project director

Dr Pirkko Nieminen (PSYKONET (the University Network of Departments of Psychology in Finland), Finland)

Professor Jose Maria Peiro (University of Valencia, Spain)

Professor Csaba Pleh (Budapest University of Technology and Economics, Hungary)

Professor Robert Roe (NIP, Netherlands)

Tuomo Tikkanen (President, EFPA)

* Torleiv Odland (NPF, Norway) participated in the early stages of the project. 73

* 3 EuroPsy Steering Group (2006-2009)

Professor Eva Bamberg (University of Hamburg, Germany)

Professor Jim Georgas (University of Athens, Greece)

Professor Arne Holte (NPF, Norway)*

Dr Stefan Jern (SPF, Sweden)

Professor Remo Job (University of Padova, Italy)

Professor Roger Lécuyer (University of Paris V, France)

Professor Ingrid Lunt (University of Oxford, UK) Convenor of Steering Group

Dr Pirkko Nieminen (PSYKONET (the University Network of Departments of Psychology in Finland), Finland)

Professor Jose Maria Peiro (University of Valencia, Spain)

Professor Csaba Pleh (Budapest University of Technology and Economics, Hungary)

Professor Robert Roe (NIP, Netherlands)

Professor Knud-Erik Sabroe (DPF, Denmark)

Tuomo Tikkanen (President, EFPA) (until 2007) 74

Приложение VIII. Свързани публикации

- Antalovits, M. & Pléh, C.S. (2004). *EuroPsy az európai pszichológus diploma*. (The European Diploma of Psychology). *Alkalmazott Pszichológia* VI 2, 20-43
- Bartram, D. (1996). Occupational standards and competence-based qualifications for professional applied psychologists in the U.K. *The European Psychologist*, Vol. 1, 157-165.
- Bartram, D. (2000a). *Higher education and the delivery of standards-based qualifications*. Unpublished paper.
- Bartram, D. (2000b). *Standards-based qualifications*. Paper presented to the Leonardo Euro-Psych Project. London, May 20, 2000.
- Bartram, D. & Roe, R.A. (2005). Definition and assessment of competences in the context of the European Diploma in Psychology. *The European Psychologist*, vol. 10, no. 2, 93-102
- British Psychological Society Consultative Working Group for Occupational Standards in Applied Psychology (1998). *National Occupational Standards in Applied Psychology*. Leicester: British Psychological Society.
- EFPPA (1990). *Optimal standards for the training of psychologists*. Brussels: EFPPA, booklet no.3.
- EFPPA (1995). *MetaCode of Professional Ethics*. Brussels: EFPPA Booklet no. 5
- ENOP (1998). *European curriculum in work and organizational psychology. Reference model and minimal standards*. Paris: ENOP / Maison des Sciences de l'Homme.
- ENOP-EAWOP (2007). *Curriculum reference model with minimum standards for European W&O Psychology : Basic and Advanced*. Paris : ENOP/EAWOP 75
- Gauthier, J. (2002). Facilitating mobility for psychologists through a competency-based approach for regulation and accreditation: the Canadian experiment. *The European Psychologist*, Vol. 7 (3), 203-212.
- Hall, J. and Lunt, I. (2005). Global mobility for psychologists : the role of psychology organisations in the USA, Canada and Europe. *The American Psychologist*, Vol. 60 (7), 712-726
- Jern, S., Odland, T. and Nieminen, P. (2002). The equivalence framework in relationship to the basic training of psychologists and the specialisation training: the Nordic scene. *The European Psychologist*, Vol.7 (3), 213-220.
- Lunt, I. (1997). Education and training for psychologists in Europe: optimal or minimal standards. *News from EFPPA*. December 1997, 6-10.
- Lunt, I. (1998). Psychology in Europe: challenges and opportunities. *The European Psychologist*, Vol. 3 (2), 93-101.
- Lunt, I. (2000). European project funded by the EU under the Leonardo da Vinci program. *The European Psychologist*, Vol. 5 (2), 162-164.

- Lunt, I., Bartram, D., Döpping, J. Georgas, J., Jern, S., Job, R., Lecuyer, R., Newstead, S., Nieminen, P., Odland, S., Peiró, J.M., Poortinga, Y., Roe, R.A., Wilpert, B., Herman, E. (2001a). *EuroPsyT - a framework for education and training for psychologists in Europe*. Available from EFPA, Brussels.
- Lunt, I., Baneke, R., Berdullas, M., Hansson, B. & Nevalainen, V. (2001b). *Laws and EFPA Regulations on EuroPsy for psychologists in European countries*. Brussels: EFPPA.
- Lunt, I. (2002). A common European qualification? Editorial for special issue of *the European Psychologist*, Vol. 7 (3).
- Lunt, I. (2002). A Common Framework for the training of psychologists in Europe. *The European Psychologist*, Vol. 7 (3), 180-191 76
- Lunt, I. (2005). The Implications of the “Bologna process” for the development of a European Diploma in Psychology . *The European Psychologist*. Vol. 10 (2), 86-92
- Lunt, I. (2008a). Professional mobility and quality assurance within the European Union in J. Hall and E. Altmaier (eds) *Global Promise. Quality Assurance and accountability in professional psychology*. New York: Oxford University Press
- Lunt, I. (2008b). Psychologist qualifications in Europe: common standard for quality and mobility. *The Australian Psychologist* Vol. 43 (4), 222-230
- Lunt I., Gorbena S., Job R., Lecuyer R., Peiro J.M. (2011) *Tuning-EuroPsy: Reference Points for the Design and Delivery of Degree Programmes in Psychology*. Publicaciones de la Universidad de Deusto.
- Newstead, S. & Makinen, S. (1997). Psychology teaching in Europe. *The European Psychologist*, Vol. 2 (1), 3-10.
- Peiró, J.M. (2003). La enseñanza de la Psicología en Europa. Un proyecto de Titulación Europea. [The teaching of Psychology in Europe. A European Certificate project]. *Papeles del Psicólogo*, Vol. 86, 25-33.
- Peiró, J.M. (2003). *La libre circulación de los psicólogos profesionales por Europa*. [Free mobility of profesional Psychology across Europe]. Colegio Oficial de Psicólogos de Catalunya. Barcelona.
- Peiró, J.M and Lunt I. (2002). The context for a European Framework for Psychologists’ Training. *The European Psychologist*, Vol. 7 (3), 169-179.
- Peterson, R.L., McHolland, J.D., Bent, R.J., Davis-Russell, E., Edwall, G.E., Polite, K., Singer, D.L., Stricker, G.(Eds). (1992). *The core curriculum in professional psychology*. Washington: American Psychological Association.
- Pleh, C. (2003). *A pszichológiaoktatás kérdései* (Issues of psychology teaching). Budapest: Hungarian Psychological Association and Hungarian Accreditation Committee 77
- Poortinga, Y.H. (2005).Balancing individual interests and quality of the profession in the formulation of professional standards. *The European Psychologist*. Vol. 10 (2), 103-109.

- Pulverich, G. (ed.) (1997). *Inventory of EFPA Regulations on EuroPsy in the field of psychology in European countries*. Bonn: Deutscher Psychologie Verlag.
- Roe, R.A., Coetsier, P., Levy-Leboyer, C., Peiró, J.M., Wilpert B. (1994). The teaching of Work and Organizational Psychology in Europe. Towards the development of a Reference Model. *The European Work & Organizational Psychologist*, Vol. 4 (4), 355-365.
- Roe, R.A. (2002). What makes a competent psychologist? *The European Psychologist*, Vol. 7 (3), 192-203.
- Wilpert B. (2002). Projecting a European Diploma in Psychology. *The European Psychologist*, Vol.7 (3), 221-225.